

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม อาจารย์คณะครุศาสตร์ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
การศึกษา ปริญญาเอก สาขาประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
2. นางอารี เขียวดี ผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนเทศบาล 9 บ้านสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี
การศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ ธนบุรี
3. นางนิสา แก้วท่าไม้ รองผู้บริหารสถานศึกษาเชี่ยวชาญ
โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านชะอำ (ชะอำวิทยาคาร)
การศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้รับผิดชอบโครงการ และครูภูมิปัญญา เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตามรูปแบบการประเมิน CIPPIest Model มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

ด้านที่ 1 การประเมินด้านบริบท	จำนวน	2 ข้อ
ด้านที่ 2 การประเมินปัจจัยนำเข้า	จำนวน	4 ข้อ
ด้านที่ 3 การประเมินกระบวนการ	จำนวน	13 ข้อ
ด้านที่ 4 การประเมินผลผลิต	จำนวน	11 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวจิตติพรรณ บรรลือทรัพย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความตามสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 10 ปี

☐ 11-20 ปี

☐ 21-30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี

☐ มากกว่า 51 ปี

3. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครู

☐ ครูภูมิปัญญา

4. วุฒิการศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ อื่น ๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	การประเมินด้านบริบท					
1.	โครงการมีความสอดคล้องระหว่างความต้องการของสังคมกับวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน					
2.	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน					
	การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า					
3.	โครงการมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม					
4.	ปราชญ์ท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเป็นอย่างดี					
5.	สถานศึกษามีความพร้อมในการดำเนินโครงการ					
6.	สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน					
	การประเมินด้านกระบวนการ					
7.	โครงการมีการดำเนินที่สอดคล้องกับแผนงาน					
8.	มีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบโครงการ					
9.	มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการอย่างทั่วถึง					
10.	มีการสำรวจความต้องการเรียนรู้ภูมิปัญญาของนักเรียนก่อนจัดทำหลักสูตร					
11.	โครงการมีระยะเวลาการดำเนินที่เหมาะสม					
12.	มีการวางแผนดำเนินงานกิจกรรมอย่างเหมาะสม					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13.	กิจกรรมในโครงการแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย					
14.	มีการบูรณาการทุกสาระการเรียนรู้อย่างเหมาะสม					
15.	มีการวางแผนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลอย่างต่อเนื่อง					
16.	มีการประชุมระหว่าง ผู้บริหาร ครู ชุมชน และครู ภูมิปัญญา					
17.	มีการประชุมผู้บริหารและคณะครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนก่อนการดำเนินโครงการ					
18.	มีการนำผลงานนักเรียนออกเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา					
19.	ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และครู ภูมิปัญญา มีความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ					
	การประเมินด้านผลผลิต ประกอบด้วย					
	- การประเมินด้านผลกระทบ					
20.	นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง					
21.	มีการปฏิบัติกิจกรรมได้ครบถ้วนตามที่กำหนด					
22.	นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาผลงานของตนเองได้					
	- การประเมินด้านประสิทธิผล					
23.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
24.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเป็นอาชีพ					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	- การประเมินด้านความยั่งยืน					
25.	การดำเนินงานมีความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง					
26.	มีการนำกรณีปัญหาเข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน					
27.	หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาผลงานจนสร้างเป็นอาชีพเสริมหรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ					
28.	สถานศึกษามีการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง					
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ					
29.	มีการให้นักเรียนแต่ละรุ่นถ่ายทอดความรู้แก่รุ่นน้อง และบุคคลภายนอก					
30.	ครูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการเข้าสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตลอดจนนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนและสังคม					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตามรูปแบบการประเมิน CIPPiest Model มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

ด้านที่ 1 การประเมินปัจจัยนำเข้า	จำนวน	5 ข้อ
ด้านที่ 2 การประเมินกระบวนการ	จำนวน	3 ข้อ
ด้านที่ 3 การประเมินด้านผลผลิต	จำนวน	12 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวฐิติพรรณ บรรลือทรัพย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความตามสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษาปีที่ 1

☐ ประถมศึกษาปีที่ 2

☐ ประถมศึกษาปีที่ 3

☐ ประถมศึกษาปีที่ 4

☐ ประถมศึกษาปีที่ 5

☐ ประถมศึกษาปีที่ 6

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า					
1.	สถานที่ทำกิจกรรมมีเพียงพอแก่นักเรียน					
2.	โครงการมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม					
3.	โครงการมีเนื้อหาที่เหมาะสมแก่นักเรียน					
4.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับกิจกรรม					
5.	สถานศึกษาและชุมชนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการจัดกิจกรรม					
	การประเมินด้านกระบวนการ					
6.	ครูมีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอ					
7.	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
8.	มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
	การประเมินด้านผลผลิต ประกอบด้วย					
	- การประเมินด้านผลกระทบ					
9.	นักเรียนมีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง					
10.	นักเรียนมีความรู้ด้านภูมิปัญญาเพิ่มขึ้น					
11.	นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาผลงานของตนเอง					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	- การประเมินด้านประสิทธิผล					
12.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เป็นผลงานที่มีความหลากหลาย					
13.	นักเรียนสามารถนำผลงานของตนเองไปเผยแพร่นอกสถานศึกษา					
14.	นักเรียนได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม					
	- การประเมินด้านความยั่งยืน					
15.	โครงการมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
16.	นักเรียนสามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมิให้สูญหาย					
17.	นักเรียนสามารถนำสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างมูลค่าด้วยความคิดสร้างสรรค์					
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ					
18.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับครอบครัวและชุมชน					
19.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
20.	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับ การศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการ พัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตามรูปแบบการ ประเมิน CIPPiest Model มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

การประเมินด้านผลผลิต

จำนวน

13 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านผลผลิต ของการบริหาร จัด การศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวจิตติพรรณ บรรลือทรัพย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความตามสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ผู้ปกครองของนักเรียนระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษาปีที่ 1

☐ ประถมศึกษาปีที่ 2

☐ ประถมศึกษาปีที่ 3

☐ ประถมศึกษาปีที่ 4

☐ ประถมศึกษาปีที่ 5

☐ ประถมศึกษาปีที่ 6

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3

3. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ รับราชการ

☐ บริษัท

☐ ค้าขาย

☐ เกษตรกร

☐ อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผลผลิต ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	การประเมินด้านผลผลิต					
	- การประเมินด้านผลกระทบ					
1.	นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
2.	นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน					
3.	นักเรียนสามารถเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก ปราชญ์ท้องถิ่น					
	- การประเมินด้านประสิทธิผล					
4.	นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำผลงานไปสร้าง รายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว					
5.	นักเรียนมีความภูมิใจใน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ผลงานของตนเอง					
	- การประเมินด้านความยั่งยืน					
6.	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
7.	นักเรียนรู้จักพัฒนางานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ					
8.	นักเรียนสามารถสร้างผลงานได้อย่างสร้างสรรค์					
9.	ผู้เรียนสามารถนำวัสดุภายในท้องถิ่นมา ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ					
10.	นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับชุมชน					
11.	นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12.	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
13.	นักเรียนมีความภูมิใจในการนำเสนอผลงานของตนเอง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. ตำแหน่ง
3. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.
4. สถานที่สัมภาษณ์

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 2

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ด้านการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน

2.1 ด้านบริบท

สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับบริบท พันธกิจ หรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

เนื้อหาที่ใช้สอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับรายวิชา หรือโครงการอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

ครูภูมิปัญญาที่เข้ามาสอนในโรงเรียน มีจำนวนกี่คน มีความเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาหรือไม่

.....

.....

.....

.....

ภายในสถานศึกษา ใครมีบทบาทในการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการนี้บ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการใช้งบประมาณส่วนใดมาจัดการสอนให้แก่นักเรียน ได้มาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสอนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.3 ด้านกระบวนการ

สถานศึกษามีการเลือกหัวข้อสำหรับการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการจัดทำแผน การสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ ใครเป็นคนทำ

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลกับนักเรียนและตัวโครงการอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.4 ด้านผลผลิต ประกอบด้วย

2.4.1 ผลกระทบ

นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไรบ้างจากการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

ในการดำเนินงาน มีข้อดีข้อเสียอย่างไรบ้าง และมีการปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

ชุมชนมีบทบาทหรือความคิดเห็นอย่างไรในการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

.....

2.4.2 ประสิทธิภาพ

ผลิตภัณฑ์เด่นของสถานศึกษา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

นักเรียนมีการนำความรู้ไปต่อยอดอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

นักเรียนมีความตระหนักด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.4.3 ความยั่งยืน

สถานศึกษามีการเริ่มต้นดำเนินโครงการตั้งแต่ปีเมื่อใด

.....

.....

.....

.....

2.4.4 การถ่ายทอดส่งต่อ

สถานศึกษามีการถ่ายทอดความรู้อย่างไรบ้าง(ทั้งตัวครูและนักเรียน)

.....

.....

.....

สถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
อย่างไร

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ จะมีการดำเนินการต่อไป
อย่างไร

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

นางสาวจิตติพรรณ บรรลือทรัพย์
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ภาคผนวก ง

การหาคุณภาพเครื่องมือและค่าความเชื่อมั่น

ตารางการหาคุณภาพเครื่องมือ (IOC) ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ครู และครูภูมิปัญญา ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	การประเมินด้านบริบท หมายถึง ความเหมาะสม สอดคล้องของวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการกับนโยบายและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา					
1.	ความสอดคล้องระหว่างความต้องการของสังคมกับวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.	วัตถุประสงค์มีความชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	การประเมินด้านปัจจัย หมายถึง การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ					
3.	มีการจัดสรรงบประมาณโครงการอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.	ปราชญ์ท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
5.	สถานศึกษามีความพร้อมในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
6.	มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนวิธีการดำเนินโครงการตามแผนงานที่ตั้งไว้ มีการติดตามและการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง					
7.	โครงการมีการดำเนินที่สอดคล้องกับแผนงาน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
8.	มีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
9.	มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
10.	มีระยะเวลาการดำเนินโครงการที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
11.	มีการวางแผนดำเนินงานกิจกรรมอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
12.	กิจกรรมในโครงการแต่ละขั้นตอนสอดคล้องกับเป้าหมาย	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
13.	มีการบูรณาการทุกสาระการเรียนรู้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
14.	มีการวางแผนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
15.	มีการประชุมระหว่าง ผู้บริหาร ครู ชุมชน และครูภูมิปัญญา	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
16.	มีการประชุมผู้บริหารและคณะครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนก่อนการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
17.	มีการนำผลงานนักเรียนออกเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
18.	ความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ	0	0	+1	0.33	ปรับปรุง
	การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย					

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	- การประเมินด้านผลกระทบ หมายถึง ความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการโดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน					
19.	นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
20.	มีการปฏิบัติกิจกรรมได้ครบถ้วนตามที่กำหนด	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
21.	นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาผลงานของตนเองได้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านประสิทธิผล หมายถึง ผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
22.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
23.	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	0	0	+1	0.33	ปรับปรุง
	- การประเมินด้านความยั่งยืน หมายถึง การรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการที่มีนักเรียนเป็นผู้สืบสานความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อจากครูภูมิปัญญาและครูผู้สอน					
24.	การดำเนินงานมีความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
25.	มีการนำครูภูมิปัญญาเข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน	0	+1	+1	0.67	เหมาะสม
26.	หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาผลงานจนสร้างเป็นอาชีพเสริมหรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
27.	มีการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องมาหลายปี	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ หมายถึง ความเหมาะสมในการนำผลงานไปปรับประยุกต์ใช้					
28.	มีการให้นักเรียนแต่ละรุ่นถ่ายทอดความรู้แก่รุ่นน้องและบุคคลภายนอก	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
29.	สามารถนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการเข้าสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ	0	+1	+1	0.67	เหมาะสม

แบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียน ด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ					
1.	สถานที่ทำกิจกรรมมีเพียงพอกับนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.	มีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.	มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	0	0.67	เหมาะสม
4.	มีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนวิธีการดำเนินโครงการตามแผนงานที่ตั้งไว้ มีการติดตามและการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง					
5.	ครูมีกิจกรรมสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
6.	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง	+1	+1	0	0.67	เหมาะสม
7.	มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย					

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	- การประเมินด้านผลกระทบ หมายถึง ความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการโดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน					
8.	มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
9.	มีความรู้ด้านภูมิปัญญาเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
10.	เสนอแนวทางในการพัฒนาผลงานของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านประสิทธิผล หมายถึง ผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
11.	สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เป็นผลงานที่มีความหลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
12.	นำผลงานของตนเองออกไปเผยแพร่ภายนอกสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
13.	นักเรียนได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านความยั่งยืน หมายถึง การรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการที่มีนักเรียนเป็นผู้สืบสานความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อจากครูภูมิปัญญาและครูผู้สอน					
14.	เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
15.	นักเรียนสามารถอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมิให้สูญหาย	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
16.	นำสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างมูลค่าด้วยความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ หมายถึง ความเหมาะสมในการนำผลงานไปปรับประยุกต์ใช้					
17.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับครอบครัว และชุมชน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
18.	นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
19.	นักเรียนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

แบบสอบถามฉบับที่ 3 สำหรับผู้ปกครอง ด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย					
	- การประเมินด้านผลกระทบ หมายถึง ความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการโดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน					
1.	นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.	นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.	นักเรียนสามารถเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านประสิทธิผล หมายถึง ผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
4.	นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำผลงานไปสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
5.	นักเรียนมีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลงานของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านความยั่งยืน หมายถึง การรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการที่มีนักเรียนเป็นผู้สืบสานความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อจากครูภูมิปัญญาและครูผู้สอน					
6.	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
7.	นักเรียนรู้จักพัฒนางานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
8.	เนื้อหามีความเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
9.	ผู้เรียนสามารถนำวัสดุภายในท้องถิ่นมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
	- การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ หมายถึง ความเหมาะสมในการนำผลงานไปปรับประยุกต์ใช้					
10.	นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับชุมชน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
11.	กระตุ้นให้นักเรียนรักความเป็นไทยมากขึ้น	0	0	+1	0.33	ปรับปรุง
12.	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
13.	นักเรียนมีความภูมิใจในการนำเสนอผลงานของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

Scale: ALL

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.968	30

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามของนักเรียน

Scale: ALL

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.868	20

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามของผู้ปกครอง

Scale: ALL

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.823	13

ภาคผนวก จ

การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

โครงการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น(SBMLD) โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์)

1. ชื่อโครงการ โครงการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น(SBMLD)

กิจกรรม : ตาลโตนครเมืองเพชร

2. ความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษาสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 สถานศึกษาสนับสนุนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3. หลักการและเหตุผล

ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for
Local Development : SBMLD) ด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอก
ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ให้มี
ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการ
ประกอบสัมมาชีพได้

จากโครงการดังกล่าวโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) ได้นำนโยบายของ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มากำหนดยุทธศาสตร์เป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียนในยุทธศาสตร์ที่
2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แนวทางการพัฒนาที่ 2.1 การบริหาร
สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยผ่านโครงการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โรงเรียนได้รับงบประมาณ
รายการค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2560 การพัฒนาการจัดการศึกษาในระบบ หัวข้อที่ 2.4 การศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในอัตราหลักสูตรละ 75,000 บาท ในการนี้
คณะกรรมการดำเนินงาน SBMLD ของโรงเรียนได้มีมติในการเลือกหลักสูตรที่กรมส่งเสริมการ
ปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้นจำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ หลักสูตร
สู่ความเป็นเลิศด้านคอมพิวเตอร์ หลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์และหลักสูตรสู่ความเป็น
เลิศด้านวอลเลย์บอล

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงได้ศึกษาหลักสูตรส่งเสริมศักยภาพผู้
ความเป็นเลิศรายวิชาเพิ่มเติมหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์ของกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นทั้งวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงสร้าง
ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรเพิ่มเติมของ
สถานศึกษา โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี คือ ตาลโตนดเมือง
เพชร แต่ยังสอดคล้องกับโครงสร้างรายวิชาของแต่ละระดับชั้น เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในแต่ละ
ระดับชั้น เพื่อส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสนใจ มีพื้นฐานหรือพรสวรรค์ทางด้านงานประดิษฐ์พัฒนา
ตนเองให้ถึงศักยภาพสูงสุด และสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำมา
ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและต่อยอดอาชีพในท้องถิ่น

4.2 เพื่อสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่าถึงประโยชน์ของตาลโตนดและหวงแหนต้นตาลโตนดให้
อยู่กับสังคมและวิถีชีวิตของคนเมืองเพชร

4.3 เพื่อฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และ
กระบวนการผลิตอย่างมืออาชีพ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ

4.4 เพื่อถ่ายทอดและช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชนตาลโตนดในอนาคตให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่
สำคัญ

4.5 มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพและมีแนวทางในการประกอบอาชีพ

5. เป้าหมาย

5.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

นักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทิวิเทศอุปถัมภ์) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -
3 จำนวน 58 คน ดังนี้

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน	21	คน
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน	11	คน
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	26	คน

5.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

5.2.1 นักเรียน รู้จักและมีทักษะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับตาลโตนดมาแปรรูป
เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนและมีรายได้เสริม

5.2.2 นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

5.2.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นหรือนำไปประกอบอาชีพได้

6. ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น/แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

6.1 สอดคล้องกับแผนพัฒนา อบจ./เทศบาล/อบต.

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคน แนวทางการพัฒนา การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

6.2 สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน แนวทางการพัฒนาที่ 1.3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ตลอดชีวิต

7. วิธีดำเนินการ

ลำดับ ที่	รายการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
7.1	วางแผน 7.1.1 แต่งตั้งผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องทราบ 7.1.2 จัดแจงรายละเอียดต่างๆและข้อตกลง ร่วมกันให้คณะครูและบุคลากรทราบ	พฤษภาคม 2560	ผู้เสนอ โครงการ	
7.2	ดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการดำเนินงาน ดังนี้ 7.2.1 กิจกรรมที่ 1 อบรมความรู้เบื้องต้น ให้กับนักเรียน เรื่อง “ศาลโตนดเมือง เพชร” โดยวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น	ปีการศึกษา 2560	ผู้บริหารและ คณะครูที่ มอบหมาย	12,460 บาท
	7.2.2 กิจกรรมที่ 2 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			8,200 บาท
	7.2.3 กิจกรรมที่ 3 จัดซื้ออุปกรณ์ในการ เตรียมนิทรรศการสำหรับคณะศึกษาดูงาน และใช้ในการกิจกรรม			37,100 บาท
7.3	ตรวจสอบ/ประเมินผล 7.3.1 คณะกรรมการดำเนินงานสรุปผลการ ดำเนินงาน 7.3.2 จัดทำรายงานส่งผู้บริหาร	2-3 มกราคม 2561	คณะกรรมการ ดำเนินงาน	

8. ระยะเวลาดำเนินการ ปีการศึกษา 2560

9. สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธวิทศอุปถัมภ์)

10. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง
(สุทธวิทศอุปถัมภ์)

11. งบประมาณรับมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งสิ้น 75,000 บาท (เจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ในโครงการ SBMLD ใช้ในโครงการ 57,760 บาท คงเหลือเป็นเงินสะสม 17,240 บาท

ในการดำเนินงานตามโครงการ ใช้งบประมาณดำเนินการทั้งสิ้น 57,760 บาท (ห้าหมื่นเจ็ดพันเจ็ดร้อยหกสิบบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

11.1 กิจกรรมที่ 1 อบรมความรู้เบื้องต้นให้กับนักเรียน เรื่อง “ศาลโดนดเมืองเพชร”

โดยวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 ท่าน เป็นเวลา 1 วัน เป็นเงิน 12,460 บาท ดังนี้

1. ค่าวิทยากรฝึกอบรม จำนวน 2 คน วันละ 6 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท

เป็นเงิน 7,200 บาท

2. ค่าอาหารกลางวันจำนวน 1 มื้อ สำหรับนักเรียน จำนวน 58 คน ๆ ละ 30 บาท

เป็นเงิน 1,740 บาท

3. ค่าอาหารเบรค จำนวน 2 มื้อ สำหรับนักเรียน จำนวน 58 คน ๆ ละ 20 บาท

เป็นเงิน 2,320 บาท

4. จัดทำไวนิลโครงการจำนวน 1 ป้ายๆละ 1,200 บาท

เป็นเงิน 1,200 บาท

11.2. กิจกรรมที่ 2 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นเงิน 8,200 บาท ดังนี้

1. กรรไกรขนาด 8 นิ้ว สีส้ม จำนวน 30 อัน ๆ ละ 40 บาท เป็นเงิน 1,200 บาท

2. กรรไกรขนาด 6 นิ้ว คราซ้าง จำนวน 30 อัน ๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 1,500 บาท

3. คัตเตอร์แสตนเลส จำนวน 30 อัน ๆ ละ 25 บาท เป็นเงิน 750 บาท

4. คัตเตอร์แสตนเลส ขนาดใหญ่ โอฟ้า จำนวน 5 อัน ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,250 บาท

5. แผ่นยางรองตัด 45 x 60 ซม. จำนวน 5 แผ่น ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 2,500 บาท

6. คีมตัดลวด ขนาด 6 นิ้ว จำนวน 10 อัน ๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท

11.3 กิจกรรมที่ 3 จัดซื้ออุปกรณ์ในการเตรียมนิทรรศการสำหรับคณะศึกษาดูงานและใช้ในกิจกรรม เป็นเงิน 37,100 บาท ดังนี้

1. จัดทำป้ายไวนิลสำหรับให้ความรู้เรื่องศาลโดนดเมืองเพชร และวิธีการประดิษฐ์ชิ้นงานแต่ละชิ้นงาน สำหรับจัดงานนิทรรศการ เป็นเงิน 19,500 บาท

2. จัดซื้อกล่องขนาดใหญ่สำหรับใส่อุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและจัดนิทรรศการ จำนวน 10 กล่อง ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท
3. ส่วน จำนวน 2 ตัว ๆ ละ 3,500 บาท เป็นเงิน 7,000 บาท
4. ค้อนเล็ก จำนวน 4 ตัว ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
5. ค้อนใหญ่ จำนวน 4 ตัว ๆ ละ 400 บาท เป็นเงิน 1,600 บาท
6. ไชคอง จำนวน 5 ตัว ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
7. เชือกป่าน จำนวน 2 ม้วนใหญ่ เป็นเงิน 1,000 บาท
8. ดอกส่วน คละขนาด จำนวน 20 อัน ๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท

12. การติดตามประเมินผล

12.1 แบบประเมินความพึงพอใจ

12.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

13. ผลที่คาดว่าจะได้รับ(เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากโครงการซึ่งสืบเนื่องมาจากผลผลิต)

13.1 นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น เกี่ยวกับศาลโดนด และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของโรงเรียน

13.2 นักเรียนมีเครื่องมือ/สื่อการเรียนรู้ รู้จักและฝึกปฏิบัติ/ประยุกต์และออกแบบผลิตภัณฑ์จากศาลโดนดโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยสอน

13.3 นักเรียนได้นำผลงานเผยแพร่และยึดเป็นอาชีพ

ชื่อโครงการ	: โครงการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)ประจำปีการศึกษา 2560
ความสอดคล้อง	: ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)
หัวหน้าโครงการ	: นายสุทิน พรหมสี
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	: โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์)
ลักษณะโครงการ	: โครงการประจำปี
ระยะเวลาดำเนินการ	: ตลอดปีการศึกษา

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ดำเนินการโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัดดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นให้บริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งเน้นให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดยมีวิสัยทัศน์“มุ่งสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต”

จากโครงการดังกล่าวโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์) ได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น(School Based Management for Local Development : SBMLD) ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท. 0816.2/ว.1270 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2560 เป็นเงิน 645,000 บาท (หกแสนสี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน) สำหรับจัดสรรให้พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นเงิน 45,000 บาท (สี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน) และจัดการศึกษาในระบบเป็นเงิน 600,000 บาท (หกแสนบาทถ้วน) โดยกำหนดงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อพัฒนาตามยุทธศาสตร์ 2 ยุทธศาสตร์

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์) กำหนดจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเข้มแข็งจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง มี 1 โครงการ คือ

1. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 2 กิจกรรมย่อย ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูงาน สถานศึกษาด้านแบบการจัดการศึกษาและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการศึกษาในระบบ

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลจนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ มี 11 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพและอัจฉริยภาพด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี และศิลปะ สำหรับเด็กระดับปฐมวัย

2. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพระดับประถมศึกษาตอนต้นด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี กีฬาและศิลปะ

3. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

4. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านกีฬา วอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

5. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรี อูคูเลเล่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

6. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 1 ปู้นปั้นลายพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

7. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 2 ละครชาตรี การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

8. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

9. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านคอมพิวเตอร์ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

10. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์ ตาโตโดนดเมืองเพชรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

11. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดกิจกรรมมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. เป้าหมาย

3.1 เชิงปริมาณ

1. พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน จำนวน 22 คนโดยจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูงาน สถานศึกษาด้านแบบการจัดการศึกษาและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา

2. จัดการศึกษาในระบบ แก่นักเรียนระดับอนุบาล ประถมและมัธยมศึกษาของโรงเรียน เทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) จำนวน 225 คน 11 กิจกรรม

- พัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ ด้วยชุดอุปกรณ์คณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ ด้วยอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยนิทานสองภาษา พัฒนาทักษะด้านศิลปะ ด้วยชุดอุปกรณ์ศิลปะ ในนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

- พัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ ด้วยชุดอุปกรณ์คณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ ด้วยอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยนิทานสองภาษา พัฒนาทักษะด้านศิลปะ ด้วยชุดอุปกรณ์ศิลปะ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร

- นักเรียน มีทักษะการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมการบูรณาการ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบบูรณาการสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง จากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ

- นักเรียน มีทักษะในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอล มีสมรรถภาพทางกายและจิตใจ มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอล มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและรักการเล่นกีฬาวอลเลย์บอล จากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านกีฬา

- นักเรียนมีทักษะทางด้านดนตรี (อูคูเลเล่) ตามอัจฉริยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีประสบการณ์และทักษะในการบรรเลงอูคูเลเล่ ในบทเพลงต่างๆอย่างสร้างสรรค์และมีเจตคติที่ดีต่อการฝึกอูคูเลเล่ มีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัย จากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรี

- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และต่อยอดอาชีพในท้องถิ่น มีจิตสำนึก เห็นคุณค่าถึงประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ของคนเมืองเพชร มีทักษะการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และกระบวนการผลิตอย่างมืออาชีพผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถ ถ่ายทอด และช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคต ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ และมีแนวทางในการประกอบอาชีพ จากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ

- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และต่อยอดอาชีพในท้องถิ่น มีจิตสำนึก เห็นคุณค่าภูมิปัญญาละครชาตรีท้องถิ่น ของคนเมืองเพชรบุรี ทราบประวัติละครชาตรีเมืองเพชรบุรี บอกลักษณะและขั้นตอนการแสดง เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย ปฏิบัติทำรำถวายมือประกอบดนตรี ถ่ายทอด และช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคตและมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ และมีแนวทางในการประกอบอาชีพ จากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ

- นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ มีความสามารถและทักษะในการประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษ ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ

- นักเรียนมีความรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพื่อแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านคอมพิวเตอร์

- นักเรียนรู้จักและมีทักษะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับตาลโตนดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนและมีรายได้เสริมมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นหรือนำไปประกอบอาชีพได้ ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์

- นักเรียนมีทักษะความสามารถทางกีฬาวอลเลย์บอล มีสมรรถภาพทางกายและจิตใจ มีสุขปฏิบัติที่ดีในการเล่นและเป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลตลอดจนมีทักษะชีวิตที่ดีทั้งในเกมวอลเลย์บอล และการดำเนินชีวิตมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการฝึกซ้อมและแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอล วงการวอลเลย์บอลและอาชีพวอลเลย์บอล รวมทั้งเข้าใจในการสื่อสาร วิธีการคิด การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีในกีฬาวอลเลย์บอลมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มี

วินัยและปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลและรักกีฬาวอลเลย์บอล ผ่านหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านวอลเลย์บอล

3.2 เชิงคุณภาพ

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความสามารถ มีความเข้มแข็งจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

2) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลจนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

4. วิธีดำเนินการ

4.1 ประชุมคณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดแผนงานและดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนอันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลจนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ตามสภาพปัญหาและความต้องการ

4.2 เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติดำเนินการ

4.3 ดำเนินการขออนุมัติจัดซื้อ-จัดจ้าง

4.4 ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.5 ดำเนินการตามโครงการ

4.6 สรุป/ประเมินผลโครงการ

5. ระยะเวลา/สถานที่

1. การพัฒนาความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมที่ 1 การฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา วันเสาร์ที่ 16 ธันวาคม 2560 ณ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวีเทศอุปถัมภ์)

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูงาน สถานศึกษาด้านแบบการจัดการศึกษาและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา วันที่ 18 ธันวาคม 2560 ณ โรงเรียนแพรภษาวิเทศศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

2. การจัดการศึกษาในระบบ

1. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพและอัจฉริยภาพด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี และศิลปะ สำหรับเด็กระดับปฐมวัย

1.1 จัดซื้อสื่อ/อุปกรณ์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี และศิลปะ

1.2 พัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ (ด้วยชุดอุปกรณ์ทางคณิตศาสตร์ เช่น อุปกรณ์ ชั่ง ตวง วัด)

1.3 พัฒนาทักษะด้านวิทยาศาสตร์ (ด้วยชุดอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น บีกเกอร์ แท่งแก้ว ช้อนตวง แว่นขยาย)

1.4 พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ (ด้วยชุดนิทานสองภาษา บัตรภาพภาษาอังกฤษ)

1.5 พัฒนาทักษะด้านศิลปะ (ด้วยชุดอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีน้ำ ดินน้ำมัน แป้งโด จานสี พู่กัน เป็นต้น)

1.6 จัดกิจกรรมการเรียนรู้/ฝึกทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี และศิลปะผ่านสื่อ/อุปกรณ์ ต่าง ๆ

1.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถ/ความเป็นอัจฉริยภาพของเด็กตามความสนใจ และ ความถนัด

1.8 จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้าง/ออกแบบ/นำเสนอชิ้นงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันของเด็กและผู้ปกครองผ่านการเรียนรู้จากสื่อ

1.9 จัดกิจกรรมส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวด/แข่งขันในระดับต่าง ๆ

2. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพระดับประถมศึกษาตอนต้นด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี กีฬาและศิลปะ

2.1 คณิตศาสตร์ จัดกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมจำนวนนับ กิจกรรมเกมหรรษา กิจกรรม เพลงจับคู่ กิจกรรมคณิตคิดเร็ว กิจกรรมรูปแบบเรขาคณิตสร้างสรรค์

2.2 วิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมดังนี้ เรียนรู้เรื่องส่วนประกอบของต้นตาล ภูมิอากาศ กิจกรรมลมหรรษา ประดิษฐ์ของเล่นจากต้นตาล กิจกรรมเรียนรู้เรื่องเครื่องร้อน

2.3 ภาษาอังกฤษจัดกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมปริศนาคำทาย กิจกรรมการอ่านออกเสียง กิจกรรมโมบายคำศัพท์ จัดบอร์ดคำศัพท์ เกม

2.4 ดนตรี ศิลปะจัดกิจกรรมดังนี้ การปั้น กิจกรรมกระดาษแปลงร่าง เพลงประกอบท่า

2.5 กีฬา(สุขศึกษาและพลศึกษา)จัดกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กิจกรรม สนุกกับเกม กิจกรรมกินเพื่อสุขภาพ กิจกรรมดูแลตนเองจากอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัย

3. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

3.1 กิจกรรมย่อยที่ 1 สุขสันต์แซนวิช

- ฝึกให้นักเรียนรู้จักวัสดุและอุปกรณ์ในการทำแซนวิช พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีการใช้
- ให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอัตราส่วนในการจัดเตรียมส่วนผสมในการทำแซนวิช
- ฝึกให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับหน่วยการวัด การชั่ง และการตวงมาปฏิบัติจริง

- นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอน นักเรียนจะได้สัมผัสต้นตอแซนวิช พร้อมทั้งเรียนรู้เรื่องสารอาหารและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

3.2 กิจกรรมย่อยที่ 2 บัวลอยสวรรค์

- ฝึกให้นักเรียนรู้จักวัสดุและอุปกรณ์ในการทำบัวลอย พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีการใช้

- ให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอัตราส่วนในการจัดเตรียมส่วนผสมในการทำบัวลอยสวรรค์

- ฝึกให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับหน่วยการวัด การชั่ง และการตวงมาปฏิบัติจริง

- นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอน นักเรียนจะได้บัวลอยสวรรค์ พร้อมทั้งเรียนรู้เรื่องสารอาหารและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

3.3 กิจกรรมย่อยที่ 3 Palm Tree Soap Project

- ให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงการ

- ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวัสดุที่มีอยู่ในชุมชน

- ในการจัดทำโครงการนักเรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ กระบวนการทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

- ฝึกให้นักเรียนมีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และเรียนรู้อย่างมีความสุข

4. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านกีฬา วอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

4.1 ปฏิบัติตามแผนโดยดำเนินการสอนตามหลักสูตรส่งเสริมศักยภาพสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทิวีเทศอุปถัมภ์) รายวิชาเพิ่มเติม กีฬาวอลเลย์บอล กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา พร้อมจัดซื้ออุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรี อูคูเลเล่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

5.1 จัดซื้ออูคูเลเล่ จำนวน 20 เครื่อง

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม ตามความสนใจเด็ก เยาวชน และประชาชน

6. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 1 ปูนปั้นลายพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

6.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม ตามความสนใจของนักเรียน รู้จักภูมิปัญญาในท้องถิ่น

6.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.3 จัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพที่สนใจ

6.4 กิจกรรมเผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

7. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 2 ละครชาตรี การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6

7.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม ตามความสนใจของนักเรียน รู้จักภูมิปัญญาในท้องถิ่น

7.2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.3 จัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์/ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนละครชาตรีเมืองเพชรบุรี

7.4 กิจกรรมเผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

8. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

8.1 กิจกรรมย่อยที่ 1 100 ป้าย ร้อยวินัยใส่ใจกฎจราจร

- จัดทำป้ายจราจรในโรงเรียน
- จัดทำป้ายบอกทางเดิน บอกสถานที่
- จัดทำป้ายเตือนห้ามทำหรือให้กระทำ
- จัดทำป้ายความรู้เกี่ยวกับสลาเกา การไช้ยา ในห้องพยาบาล

8.2 กิจกรรมย่อยที่ 2 100 ความลับ ร้อยความรู้ไว้ใน Line

- เรียนเชิญวิทยากร จากสพป.เพชรบุรีเขต 1 คุณสมพงษ์ เกศนิลพรรณ กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่อง การจัดทำ QR Code

- คณะครูและบุคลากรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จัดทำความรู้ด้วย

QR Code

- จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการติดป้าย และอุปกรณ์ในการทำ QR Code

8.3 กิจกรรมย่อยที่ 3 100 กวี ร้อยเรื่องราวเล่าตำนาน

- จัดซื้อหนังสือนิทาน บทกวี และหนังสือเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

9. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านคอมพิวเตอร์ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

9.1 กิจกรรมที่ 1 ความรู้เบื้องต้นให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

9.2 กิจกรรมที่ 2 การใช้โปรแกรมกราฟฟิก

9.3 กิจกรรมที่ 3 การใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์

10. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์ ตาลโตนดเมืองเพชรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

10.1 กิจกรรมที่ 1 อบรมความรู้เบื้องต้นให้กับนักเรียน เรื่อง “ตาลโตนดเมืองเพชร” โดยวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น

10.2 กิจกรรมที่ 2 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

10.3 จัดซื้ออุปกรณ์ในการเตรียมนิทรรศการสำหรับคณะศึกษาดูงานและใช้ใน

กิจกรรม

11. กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

11.1 ปฏิบัติตามแผนโดยดำเนินการสอนตามหลักสูตรส่งเสริมศักยภาพสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์) รายวิชาเพิ่มเติม กีฬาวอลเลย์บอล กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และจ้างเหมาบริการปรับปรุงพื้นสนามกีฬาวอลเลย์บอล มาตรฐานขนาด 250 ตารางเมตร ด้วยสี PU (PU Sport Floor)

6. งบประมาณ

จากงบประมาณเงินอุดหนุนสำหรับส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาท้องถิ่น ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development : SBMLD) เป็นเงิน 645,000 บาท ใช้จริง 627,200 บาท ตามรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งบประมาณได้รับจาก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 45,000 บาท ใช้จริง 27,200 บาท (คงเหลือ 17,800 บาท)

กิจกรรมที่ 1 การฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นเงิน 12,860 บาท สำหรับเป็น ค่าใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 1 มื้อๆละ 80 บาท จำนวน 22 คน เป็นเงิน 1,760 บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 2 มื้อๆละ 35 บาท จำนวน 22 คน เป็นเงิน 1,540 บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 1 คน จำนวน 2 ชั่วโมงๆละ 600 บาท เป็นเงิน 1,200 บาท
- ค่าเอกสารประกอบการอบรม เป็นเงิน 6,160 บาท
- ค่ากรอบรูปสำหรับใส่เกียรติบัตรให้คณะกรรมการฯ จำนวน 22 คน ๆ ละ 2,200 บาท

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาดูงาน สถานศึกษาต้นแบบการจัดการศึกษาและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นเงิน 14,340 บาท สำหรับเป็นค่าใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าของที่ระลึกสำหรับการศึกษาดูงานการศึกษา จำนวน 1 ชิ้น เป็นเงิน 1,500 บาท
- ค่าจ้างเหมารถตู้ จำนวน 2 คันๆละ 4,000 บาท เป็นเงิน 8,000 บาท
- ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 1 มื้อๆละ 150 บาท จำนวน 22 คน เป็นเงิน 3,300 บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 2 มื้อๆละ 35 บาท จำนวน 22 คน เป็นเงิน 1,540 บาท

2. การจัดการศึกษาในระบบ งบประมาณ 600,000 บาท

2.1 กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพและอัจฉริยภาพด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี และศิลปะ สำหรับเด็กระดับปฐมวัย งบประมาณ 50,000 บาท สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ รายละเอียดดังนี้

1. ชุดอุปกรณ์ทางคณิตศาสตร์	ราคา 15,000 บาท
2. ชุดอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์	ราคา 15,000 บาท
3. ชุดสื่อภาษาอังกฤษ	ราคา 10,000 บาท
4. ชุดอุปกรณ์ศิลปะ	ราคา 10,000 บาท

2.2 กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพระดับประถมศึกษาตอนต้นด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี กีฬาและศิลปะ สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 50,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

2.2.1 อุปกรณ์ทางคณิตศาสตร์ ราคา 6,134 บาท ดังรายการต่อไปนี้

ชุดเรขาคณิต 52 ชุด ชุดละ 75 บาท	เป็นจำนวนเงิน 3,900 บาท
กระดาษ A4 จำนวน 4รีม	เป็นจำนวนเงิน 480 บาท
กระดาษเทาขาว 31 x 43 นิ้ว 52 แผ่น	เป็นจำนวนเงิน 1,144 บาท
มีดคัตเตอร์ ใหญ่ 12 x 30	เป็นจำนวนเงิน 360 บาท
เล็ก 10 x 25	เป็นจำนวนเงิน 250 บาท

2.2.2 อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ราคา 10,000 บาทดังรายการต่อไปนี้

หุ่นจำลองเอ็มบริโอ 8 ระยะ 1 ชุด	เป็นจำนวนเงิน 4,800 บาท
ชุดกลุ่มดาวในจักราศี	เป็นจำนวนเงิน 4,800 บาท
คัตเตอร์ 2 อัน	เป็นจำนวนเงิน 200 บาท
กรรไกร 2 อัน	เป็นจำนวนเงิน 200 บาท

2.2.3 อุปกรณ์ทางภาษาอังกฤษ ราคา 10,000 บาท ดังรายการต่อไปนี้

สีเมจิก 55 ชุด ราคาชุดละ 20 บาท	เป็นจำนวนเงิน 1,100 บาท
สีชอล์ก 50 ชุด ราคาชุดละ 35 บาท	เป็นจำนวนเงิน 1,750 บาท

สีไม้ 45 ชุด ราคา ชุดละ 25 บาท	เป็นจำนวนเงิน	1,125	บาท
กระดาษ A4 2กล่อง	เป็นจำนวนเงิน	1,000	บาท
จานกระดาษ	เป็นจำนวนเงิน	210	บาท
กรรไกรใหญ่	เป็นจำนวนเงิน	400	บาท
กระดาษสีชั้นฟราวเวอร์สีต่างๆ	เป็นจำนวนเงิน	200	บาท
ปากกาเคมีตราม้า	เป็นจำนวนเงิน	250	บาท
กระดาษอาร์ตขาว	เป็นจำนวนเงิน	300	บาท
กาวขวดใหญ่	เป็นจำนวนเงิน	300	บาท
ฟูก้น 40 อัน	เป็นจำนวนเงิน	485	บาท
กระดาษสี 50 แผ่น	เป็นจำนวนเงิน	600	บาท
สีน้ำ 24ชุด	เป็นจำนวนเงิน	3,405	บาท

2.2.4 อุปกรณ์ศิลปะ ราคา 13,395 บาทดังรายการต่อไปนี้

กระดาษร้อยปอนด์ A4 จำนวน 4 รีม ราคา รีมละ 250 บาท	เป็นจำนวนเงิน	1,000	บาท
สีชอล์กมาสเตอร์อาร์ต กล่องละ 130 บาท จำนวน 60 กล่อง	เป็นจำนวนเงิน	7,800	บาท
ยางลบแท่งละ 5 บาท จำนวน 60 ก้อน	เป็นจำนวนเงิน	300	บาท
ไม้บรรทัด อันละ 5 บาท 60 อัน	เป็นจำนวนเงิน	300	บาท
กาวลาเท็ก ขวดละ 45 บาท 10 ขวด	เป็นจำนวนเงิน	450	บาท
กรรไกร อันละ 65 บาท 36 อัน	เป็นจำนวนเงิน	2,340	บาท
กรรไกรซิกแซ็ก 65 บาท 10 อัน	เป็นจำนวนเงิน	650	บาท
กระดาษ A4 สี แฟ้มละ 185 x 3	เป็นจำนวนเงิน	555	บาท

2.4.5 อุปกรณ์สุขศึกษา ราคา 10,000 บาท ดังรายการต่อไปนี้

เชือกกระโดด ราคา 100 บาท จำนวน 80 อัน	เป็นจำนวนเงิน	8,000	บาท
กระดาษ A4 จำนวน 20 รีม ราคา รีมละ 100 บาท	เป็นจำนวนเงิน	2,000	บาท

2.3 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์งบประมาณ 50,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

2.3.1 จัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) เป็นเงิน 27,200 บาท

2.3.2 กิจกรรมบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ 2 กิจกรรม (โดยแบ่งนักเรียนเป็นทีม ๆ ละ 5 - 6 คน จำนวน 11 ทีม)ดังนี้

2.3.2.1 กิจกรรมย่อยที่ 1 สุขสันต์แซนวิช

- ค่าวัสดุและอุปกรณ์ เป็นเงิน 2,700 บาท
- ค่าป้ายไวนิล เป็นเงิน 600 บาท

2.3.2.2 กิจกรรมย่อยที่ 2 บัวลอยสวรรค์

- ค่าวัสดุและอุปกรณ์ เป็นเงิน 800 บาท
- ค่าป้ายไวนิล เป็นเงิน 600 บาท

2.3.2.3 กิจกรรมย่อยที่ 3 Palm Tree Soap Project

- ค่าวัสดุและอุปกรณ์ เป็นเงิน 17,500 บาท
- ค่าป้ายไวนิล เป็นเงิน 600 บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 22,800 บาท

2.4 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านกีฬา วอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 50,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

1. ตาข่ายวอลเลย์บอลรุ่น V.06 (VI651SPAA3BADTANTH-7133112) แบรินด์ Viva ประเภท Sports & Outdoors Team Sports 4 ฟัน ฟันละ 650 บาท เป็นเงิน 2,600 บาท
2. เสาวอลเลย์บอลแบบมีล้อ 1 ชุด ชุดละ 17,000 บาท เป็นเงิน 17,000 บาท
3. วอลเลย์บอลซ้อมตบ Mikasa วอลเลย์บอลตบ รุ่น MVA300 4 ลูก ลูกละ 1,500 บาท เป็นเงิน 6,000 บาท
4. นกหวีดกรรมการ Mikasa รุ่น BEATMASTER 2 ตัว ตัวละ 750 บาท เป็นเงิน 1,500 บาท
5. แก้วกรรมการ วอลเลย์บอล 1 ตัว ตัวละ 5,000 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท
6. สนับเข่าสำหรับเล่นวอลเลย์บอลรุ่น V500 ดีแคทลอน 20 คู่ คู่ละ 350 บาท เป็นเงิน 7,000 บาท

7. ค่าวิทยากร 1 ท่าน 20 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 5,000 บาท เป็นเงิน 10,000 บาท

2.5 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรี อูคูเลเล่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 50,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

1. จัดซื้อ อูคูเลเล่ 20 เครื่อง เครื่องละ 1,800 บาท รวมเป็นเงิน 36,000 บาท
2. ค่าวิทยากร 10 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 600 บาท รวมเป็นเงิน 6,000 บาท
3. เครื่องขยายเสียงอเนกประสงค์ 1 เครื่อง รวมเป็นเงิน 6,500 บาท
4. สแตนด์วางโน้ต 3 อัน อันละ 500 บาท รวมเป็นเงิน 1,500 บาท

2.6 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 1 ปูนปั้นลายพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 20,400 บาท รายละเอียด ดังนี้

- ค่าวิทยากร จำนวน 4 คน วันละ 6 ชั่วโมงๆละ 500 บาท เป็นจำนวนเงิน 12,000 บาท
- ค่าอุปกรณ์ (แผ่นกระเบื้อง) จำนวน 56 แผ่นๆละ 25 บาท เป็นจำนวนเงิน 1,400 บาท
- ค่าปูน กิโลกรัมละ 200 บาท จำนวน 15 กิโลกรัม เป็นจำนวนเงิน 3,000 บาท
- ค่าแรงงานจำนวน 2 คนๆละ 2,000 บาท เป็นจำนวนเงิน 4,000 บาท

2.7 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ 2 ละครชาตรี การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 29,600 บาท รายละเอียด ดังนี้

- ค่าวิทยากรอบรม จำนวน 2 คน วันละ 6 ชั่วโมงๆละ 500 บาท เป็นจำนวนเงิน 6,000 บาท
- ค่าเครื่องดนตรี กลองตุ้มจำนวน 1 เครื่องๆละ 5,500 บาท
- ค่าเครื่องดนตรี กลองโทนจำนวน 1 เครื่องๆละ 4,500 บาท
- ค่าผ้าถุงแดง จำนวน 20 ผืนๆละ 200 บาท เป็นจำนวนเงิน 4,000 บาท

2.8 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จัดซื้ออุปกรณ์ และอบรม งบประมาณ 75,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 100 ป้าย ร้อยวินัย ใส่ใจกฎจราจร

1. จัดทำป้ายจราจร ป้ายบอกทางเดิน ป้ายบอกสถานที่ ป้ายเตือน สลากยาและป้ายต่าง ๆ โดยช่างชำนาญงาน เป็นเงิน 30,000 บาท

กิจกรรมที่ 2 100 ความลับ ร้อยความรู้ อยู่ในไลน์

- อบรมความรู้ให้กับผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนในการจัดทำ QR Code โดย วิทยากรจาก สพป.เพชรบุรีเขต 1 คุณสมพงษ์ เกศนิลพรรณ เป็นเงิน 10,000 บาท ดังนี้

1. ค่าวิทยากรฝึกอบรม จำนวน 1 คน วันละ 6 ชั่วโมงๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 3,600 บาท
2. ค่าอาหารกลางวันจำนวน 1 มื้อ สำหรับผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 25 คน ๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 1,250 บาท
3. ค่าอาหารเบรก จำนวน 2 มื้อ สำหรับผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 25 คน ๆ ละ 25 บาท เป็นเงิน 1,250 บาท

4. ค่าเอกสารและค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม สำหรับฝึกอบรม QR Code

4.1. กระดาษ A 4 สำหรับถ่ายเอกสาร จำนวน 10 รีม ๆ ละ 120 เป็นเงิน 1,200 บาท

4.1. จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำป้ายและติดป้าย เป็นเงิน 2,700 บาท

5. จัดทำไวนิลให้ความรู้ตามที่คณะครูได้อบรมเพื่อนำไปติดตามสถานที่ต่าง ๆ ใน โรงเรียน เป็นเงิน 20,000 บาท

กิจกรรมที่ 3 100 กวี ร้อยเรื่องราว เล่าตำนาน

- จัดซื้อหนังสือนิทาน บทกวีสอนใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติม วารสารภาษาต่างประเทศเป็นเงิน 15,000 บาท

2.9 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านคอมพิวเตอร์ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จัดซื้ออุปกรณ์ งบประมาณ 75,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

- 1) ค่าจัดซื้อเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ LED ขนาด 55 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง เป็นเงิน 30,000 บาท
- 2) ค่าจัดเครื่องโปรเจกเตอร์ จำนวน 1 เครื่อง เป็นเงิน 22,500 บาท
- 3) ค่าจัดซื้อหมึกพิมพ์ Sumsung CLK-6260FD สีดำ จำนวน 1 กล่อง ๆ เป็นเงิน 7,000 บาท
- 4) ค่าจัดซื้อหมึกSumsung CLK-6260FDสี จำนวน 3 กล่องๆละ 4,500 บาท เป็นเงิน 20,500 บาท
- 5) ค่าจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับงาน Presentation จำนวน 1 ชุด เป็นเงิน 2,000 บาท

2.10 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านงานประดิษฐ์ ตาลโตนครเมืองเพชรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จัดซื้ออุปกรณ์ และอบรม งบประมาณ 75,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 อบรมความรู้เบื้องต้นให้กับนักเรียน เรื่อง “ตาลโตนครเมืองเพชร”

โดยวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 ท่าน เป็นเวลา 1 วัน เป็นเงิน 13,880 บาท ดังนี้

1. ค่าวิทยากรฝึกอบรม จำนวน 2 คน วันละ 6 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท
เป็นเงิน 7,200 บาท
2. ค่าอาหารกลางวันจำนวน 1 มื้อ สำหรับนักเรียน จำนวน 58 คน ๆ ละ 30 บาท
เป็นเงิน 1,740 บาท
3. ค่าอาหารเบรก จำนวน 2 มื้อ สำหรับนักเรียน จำนวน 58 คน ๆ ละ 20 บาท
เป็นเงิน 2,320 บาท
4. ค่าอาหารกลางวันจำนวน 1 มื้อ สำหรับครู จำนวน 10 คน ๆ ละ 50 บาท
เป็นเงิน 500 บาท
5. ค่าอาหารเบรก จำนวน 2 มื้อ สำหรับครู จำนวน 10 คน ๆ ละ 25 บาท
เป็นเงิน 250 บาท
6. จัดทำไวนิลโครงการจำนวน 1 ป้าย ๆ ละ 1,000 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
7. จัดเตรียมเอกสารสำหรับการอบรมให้กับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 58 ชุด ชุดละ 15 บาท เป็นเงิน 870 บาท

กิจกรรมที่ 2 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นเงิน 23,520 บาท
ดังนี้

1. กรรไกรขนาด 8 นิ้ว สีส้ม จำนวน 30 อัน ๆ ละ 40 บาท เป็นเงิน 1,200 บาท
2. กรรไกรขนาด 6 นิ้ว トラ้าง จำนวน 30 อัน ๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 1,500 บาท

3. คัตเตอร์แสดนเลส จำนวน 30 อัน ๆ ละ 25 บาท เป็นเงิน 750 บาท
4. คัตเตอร์แสดนเลส ขนาดใหญ่ โอฟา จำนวน 5 อัน ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,250 บาท
5. แผ่นยางรองตัด 45 x 60 ซม. จำนวน 5 แผ่น ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 2,500 บาท
6. คีมตัดลวด ขนาด 6 นิ้ว จำนวน 10 อัน ๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
7. ซ้ออุปกรณ์ตกแต่งชิ้นงาน เช่น ด้าย, เข็มเย็บผ้า, ลูกไม้, โบว์, กาวแท่ง, ปืนยิงกาว ฯลฯ
เป็นเงิน 12,620 บาท

กิจกรรมที่ 3 จัดซื้ออุปกรณ์ในการเตรียมนิทรรศการสำหรับคณะศึกษาดูงานและใช้ในกิจกรรม เป็นเงิน 37,600 บาท ดังนี้

1. จัดทำป้ายไวนิลสำหรับให้ความรู้เรื่องศาลโดนดเมืองเพชร และวิธีการประดิษฐ์ชิ้นงานแต่ละชิ้นงาน สำหรับจัดงานนิทรรศการ เป็นเงิน 20,000 บาท
2. จัดซื้อกล่องขนาดใหญ่สำหรับใส่อุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดนิทรรศการ จำนวน 10 กล่อง ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท
3. ส่วน จำนวน 2 ตัว ๆ ละ 3,500 บาท เป็นเงิน 7,000 บาท
4. ก้อนเล็ก จำนวน 4 ตัว ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
5. ก้อนใหญ่ จำนวน 4 ตัว ๆ ละ 400 บาท เป็นเงิน 1,600 บาท
6. ไชควง จำนวน 5 ตัว ๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
7. เชือกป่าน จำนวน 2 ม้วนใหญ่ เป็นเงิน 1,000 บาท
8. ดอกส่วน คละขนาด จำนวน 20 อัน ๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท

2.11 กิจกรรมสู่ความเป็นเลิศด้านวอลเลย์บอล การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จ้างเหมาบริการ งบประมาณ 75,000 บาท รายละเอียด ดังนี้

- จ้างเหมาบริการปรับปรุงพื้นสนามกีฬา วอลเลย์บอลมาตรฐานขนาด 250 ตารางเมตร ด้วยสี PU (PU Sport Floor)

7. ผู้รับผิดชอบโครงการ

7.1 ผู้บริหารและคณะครู

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความสามารถ มีความเข้มแข็งจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง
- 2) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลจนสามารถนำความเป็นเลิศนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
- 3) ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพ

โครงการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น(SBMLD)

โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส

ชื่อโครงการ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสกุลช่างเมืองเพชร (งานปูนปั้น งานจำหลักหนังใหญ่ งานลายรดน้ำ และงานปั้นหัวสัตว์)

วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยงานสกุลช่างเมืองเพชรและได้รับการถ่ายทอดโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานสกุลช่างเมืองเพชรกับวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อภูมิปัญญาไทย รักและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมงานสกุลช่างเมืองเพชร
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานชำนาญสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้ในชีวิตจริง

เป้าหมายการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมกับผู้เรียนโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 197 คน และผู้เกี่ยวข้องคณะครูในโรงเรียน
2. จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัตินอกเวลาเรียนปกติช่วงเวลาวันหยุดราชการ วันเสาร์/อาทิตย์ โดยไม่จำกัดจำนวนผู้เรียนแต่ไม่น้อยกว่า 10 คน
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนที่มีความประสงค์จะเรียนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีในวันหยุดราชการ โดยกำหนดผู้เรียนไม่ต่ำกว่า 100 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 150 คน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เสนอโครงการตามแผนเพื่ออนุมัติ
2. ประสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นงานสกุลช่างเมืองเพชรจำนวน 5 ประเภท คือ งานตกแต่งกระดาษ และพวงมะโหด งานปั้นหัวสัตว์ งานปูนปั้น งานจำหลักหนังใหญ่ งานลายรดน้ำ
3. ขออนุมัติค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว
4. ประชุมคณะครูผู้เกี่ยวข้องและมอบหมายความรับผิดชอบหน้าที่กิจกรรมตามคำสั่งโรงเรียนอีกครั้ง
5. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมให้พร้อม
6. ดำเนินการตามวัตถุประสงค์โครงการ
7. ประเมินผล/ติดตาม/รายงานความก้าวหน้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมกับผู้เรียนโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 197 คน และผู้เกี่ยวข้องคณะครูในโรงเรียน จัดกิจกรรมวันที่ 8 กรกฎาคม 2560 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

2. กิจกรรมให้กับผู้เรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัตินอกเวลาเรียนปกติช่วงกลางวันหยุดราชการ วันเสาร์/อาทิตย์ โดยไม่จำกัดจำนวนผู้เรียนแต่ไม่น้อยกว่า 10 คน จัดกิจกรรมตั้งแต่วันที่ 18 เดือน เมษายน 2560 จนถึง วันที่ 31 เดือน สิงหาคม 2560 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

3. กิจกรรมให้ผู้เรียนที่มีความประสงค์จะเรียนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีในวันหยุดราชการ โดยกำหนดผู้เรียนไม่ต่ำกว่า 100 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 150 คน จัดกิจกรรมวันที่ 4 สิงหาคม 2560 เป็นต้นไป ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

ผลการดำเนินกิจกรรมที่เป็นเลิศ

ผลที่เกิดกับการพัฒนาครู

1. ครูมีความรู้เรื่องสกุลช่างเมืองเพชรสามารถถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้ในระดับพื้นฐาน
2. ครูมีหลักสูตรท้องถิ่นตรงกับบริบทของโรงเรียนและมีตัวอย่างของจริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ครูสามารถจัดการเรียนการสอนทำโครงการที่เกิดจากงานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

ผลที่เกิดกับผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยงานสกุลช่างเมืองเพชรและได้รับการถ่ายทอดโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานสกุลช่างเมืองเพชรกับวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง
3. ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อภูมิปัญญาไทย รักและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมงานสกุลช่างเมืองเพชร
4. ผู้เรียนได้ชิ้นงานผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือตนเอง

ผลที่เกิดกับผู้บริหารและสถานศึกษา

1. โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นงานสกุลช่างเมืองเพชร และงานหัตถกรรมใบตาล
2. โรงเรียนได้รับเชิญให้ร่วมจัดนิทรรศการกับหน่วยงานในสังกัดเทศบาล สังกัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ทำให้เป็นที่รู้จักของหน่วยราชการ โรงเรียน และชุมชนในจังหวัด และการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนครูในจังหวัดและต่างจังหวัด

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีจัดฐานการเรียนรู้งานภูมิปัญญาได้ให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 ไปร่วมกิจกรรม ทำให้หน่วยงานอื่นรู้จักโรงเรียนในด้านการส่งเสริมงานภูมิปัญญา
4. ผู้บริหารได้รับการสัมภาษณ์เรื่องการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น งานปูนปั้นโดยการถ่ายทอดสารคดีโทรทัศน์ช่อง 5 ที่บ้านภูมิปัญญาคุณทองร่วง – คุณบุญเจื่อน เอ็มโอยฐ
5. มีผู้มาขอชมงานสกุลช่างเมืองเพชร ทั้งใกล้และไกล และได้รับเงินสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้จัดการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

ผลที่เกิดกับชุมชน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา และหลักสูตร คือ สอดคล้องกับการพัฒนาคนในด้านเจตคติ ค่านิยม การเห็นคุณค่า การนำความรู้ไปเชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเรียนรู้งานภูมิปัญญาท้องถิ่นมีผลการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น และมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนมากขึ้น
2. ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหาร คณะครูในโรงเรียน เมื่อจัดงานประเพณี งานท้องถิ่น มากยิ่งขึ้น
3. เกิดความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจ ในการพัฒนาโรงเรียน และชุมชนให้เจริญก้าวหน้า
4. มีคณะกรรมการศึกษาในชุมชนให้การสนับสนุนโรงเรียน เป็นประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนช่วยเหลือดูแล สอดส่องบุตรหลานให้มีคุณธรรม จริยธรรมในทางที่ดียิ่งด้วยกัน
5. โรงเรียนเป็นที่ยอมรับ ไว้วางใจของชุมชนโดยจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

แนวทางพัฒนากิจกรรมเพิ่มเติม

1. เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานสกุลช่างเมืองเพชรมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในระดับชั้น ป.4 และ ป.5 เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรากฐานต่อเนื่องในระดับชั้น ป.6
2. ผู้ปกครองที่สนใจหรือเรียนที่มีความสนใจต้องทำต่อเนื่องโดยเรียนรู้นอกเวลากับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเป็นผู้ช่วยไปก่อนจนเกิดความชำนาญเพื่อให้สามารถทำได้เป็นอย่างดี
3. เปิดมุมสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของภูมิปัญญาและของผู้เรียนที่สามารถทำชิ้นงานได้อยู่ในระดับดีเพื่อต้อนรับกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยี่ยมชม
4. ผู้ปกครองต้องเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรท้องถิ่นนานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

ชื่อโครงการ อนุรักษ์และเผยแพร่หัตถกรรมใบตาล

รายละเอียดของโครงการ

1. จัดการเรียนรู้งานประดิษฐ์จากใบตาลให้แก่ผู้เรียน โดยจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
2. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้สาธิตงานประดิษฐ์ใบตาล โดยคัดเลือกจากผู้เรียน เลือกผู้ที่สนใจเป็นพิเศษมาฝึกความชำนาญนอกเวลาเรียน
3. รับเชิญไปจัดนิทรรศการแสดงผลงานประดิษฐ์จากใบตาลตามที่หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ขอความร่วมมือมา เช่น งานพระนครคีรีเมืองเพชรบุรี งานถนนคนเดิน งานเพชรบุรีดีจัง งานแสดงศิลปวัฒนธรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
4. รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดงานประดิษฐ์จากใบตาลให้แก่หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

1. ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นคือใบตาล และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานประดิษฐ์จากใบตาลให้คงอยู่ต่อไป
2. เพื่อพัฒนาทักษะงานประดิษฐ์จากใบตาล และเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนที่สนใจพัฒนาฝีมือและสามารถสร้างผลงาน ผลิตภัณฑ์งานเป็นรายได้เสริมให้แก่ตนเอง

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4, 5, และ 6 จำนวน ร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานประดิษฐ์จากใบตาล
2. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 60 คน เป็นนักเรียนใช้เวลาวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ ผู้เรียนร้อยละ 100 ได้ชิ้นงานกลับไปคนละ 1 - 2 ชิ้น
3. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ไปจัดในที่ทำการชุมชนไว้จริง โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมาเข้ารับการอบรม มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 100 คน ผู้เข้ารับการอบรมมีวัยแตกต่างกัน มีทุกวัย และผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 100 สามารถประดิษฐ์ชิ้นงานได้คนละ 1 - 2 ชิ้น

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน จัดการเรียนการสอนงานประดิษฐ์จากใบตาลโดยครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในช่วงโมงการทำงาน ในตารางการจัดการเรียนรู้ โดยสอนงานประดิษฐ์ใบตาลขั้นพื้นฐาน แต่จะส่งเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความสนใจเป็นพิเศษ นอกเวลาซึ่งสามารถผลิตชิ้นงานเป็นรายได้เสริม

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน จะประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนมาเรียนในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั่วไปคือผู้เรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ มาเรียนได้ โดยใช้สถานที่หอประชุมอาคาร 4 เป็นสถานที่อบรม ผู้เรียนเข้ารับการอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

3. การศึกษาตามอัธยาศัย ทางโรงเรียนมีการประสานไปยังคณะกรรมการชุมชน ให้ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน โดยใช้สถานที่ทำการชุมชนไว้จึงเป็นสถานที่อบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีทุกวัย

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

ตั้งแต่เดือน มิถุนายน – สิงหาคม 2560

ผลที่เกิดกับครูและนักเรียน

1. ครูได้เห็นความหลากหลายของรูปแบบงานประดิษฐ์ใบตาล
2. ครูได้ปฏิสัมพันธ์กับภูมิปัญญาด้านใบตาล และได้ร่วมกันสืบสานงานใบตาล
3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นคือใบตาล และสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้งานประดิษฐ์ใบตาล และสามารถประดิษฐ์ชิ้นงานได้
5. ผู้เรียนที่มีความสนใจเป็นพิเศษจะสามารถสาธิตงานประดิษฐ์ใบตาลได้

ผลที่เกิดกับผู้บริหารและสถานศึกษา

1. สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างประหยัดและคุ้มค่า
2. สถานศึกษาเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

1. สถานศึกษาจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมุ่งเน้นการไปที่การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเสริมทั้งแก่นักเรียนและชุมชน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความสามารถที่ต่างกันให้มี
2. สถานศึกษาควรจัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้ท้องถิ่นเข้มแข็งโดยการเร่งเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาและจัดการมีการปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ โดยเน้นส่งเสริมไปที่การวิจัยที่มีเป้าหมายของการจัดการศึกษาคือพัฒนาศักยภาพของคนสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยพยายามเชื่อมโยงสถานศึกษาเข้าไปกับระบบวิถีชีวิตของความเป็นท้องถิ่นเข้าใจความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อเตรียมการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับ

กับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อมรองรับต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและพัฒนาศักยภาพความฉลาดเฉลียวก่อนประเทศก้าวเข้าสู่การเปิดประชาคมอาเซียนที่กำลังจะมาถึงก้าวทันต่อสังคมยุคโลกาภิวัตน์ทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่น

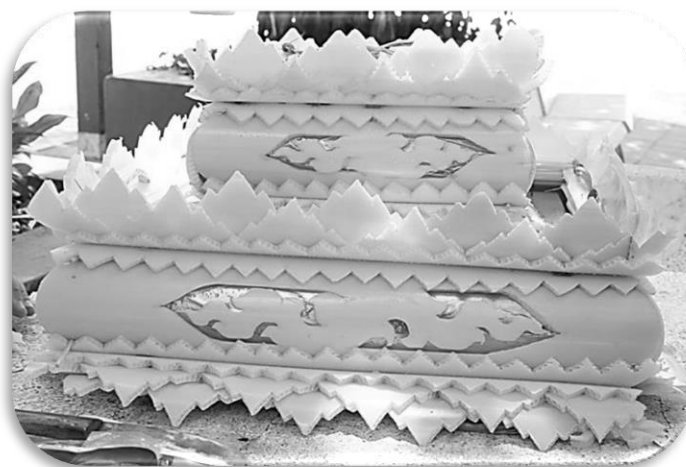
3. สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้สามารถประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินความก้าวหน้าของตนเองและนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมขวัญและกำลังใจครูรวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาโดยการพัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานสากล (ฝึกอบรมครูอย่างเข้มข้นให้มีคุณภาพและลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สร้างโอกาส)

4. สถานศึกษาควรพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทัวถึง และเสมอภาค โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสร้างความพร้อมเข้าสู่ความเป็นเลิศ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนตามความต้องการ เป็นสถานศึกษาที่ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล โดยการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างกิจกรรม SBMLD

กิจกรรมการแทงหยวก

งานแทงหยวก คือ การนำเอาากาบกล้วยมาทำให้เป็นลวดลายต่าง ๆ โดยวิธีการแทงด้วยมีดแทงหยวก ใช้สำหรับการประดับตกแต่งที่เป็นงานชั่วคราว ตัวอย่างเช่น การประดับเบญจรงค์น้ำประดับร้านม้าเผาศพ ประดับจิตรการธาร ประดับตกแต่งงานบวช งานกฐิน การแกะสลักหยวกกล้วยนั้นจะทำในพิธีโกนจุกงานศพ การแทงหยวกเป็นวิชาความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระบวนการแทงหยวกนั้นต้องเริ่มจากการไหว้ครูเพื่อรำลึกถึงครูอาจารย์ โดยใช้รูป 3 ดอก เทียนจี๋ผึ้ง 1 เล่ม สุรา 1 ขวด ผ้าขาวม้า 1 ผืน เงินค่าครู 142 บาท

ครูภูมิปัญญาที่เข้ามาให้ความรู้ด้านการแทงหยวก ได้แก่

ช่างวิริยะ สุสุทธิและช่างสุพจน์ วงศ์ทองดี

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแทงหยวก ได้แก่

1. หยวก คือ ลำต้นกล้วยที่ลอกออกมาเป็นกาบหรือแกนอ่อนของลำต้นกล้วย มีสีขาว งานแทงหยวกมักใช้หยวกหรือกาบกล้วยตานี เพราะมีสีขาวนวลและไม่เปลี่ยนสีเร็วเหมือนต้นกล้วยชนิดอื่น ไม่แตกง่าย แต่ปัจจุบันต้นกล้วยตานีหายากและมีขนาดไม่เหมาะสมกับการใช้งานทำให้ต้องใช้ต้นกล้วยน้ำว้าแทน โดยต้องเป็นต้นกล้วยน้ำว้าสาว คือต้นกล้วยที่ยังไม่มีเครือ หรือยังไม่ออกหวีกล้วย เนื่องจากต้นกล้วยจะอ่อน แทะลวดลายได้ง่าย

2. มีดแทงหยวก คือ มีดที่ใช้ในการแกะลายลงบนหยวกอย่างสวยงาม

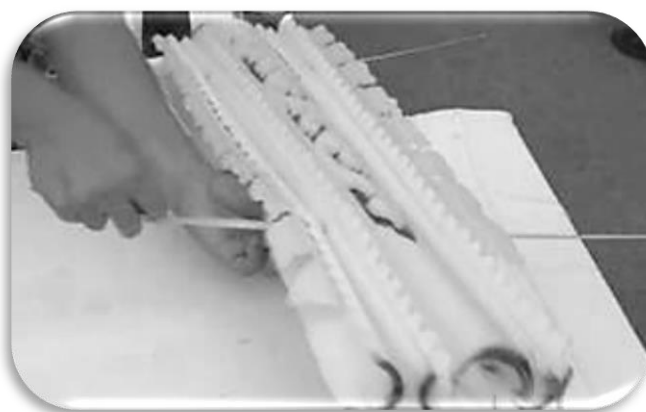
3. กระดาษสี ใช้สำหรับรองรับลวดลายต้นกล้วยให้ปรากฏชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กระดาษอังกฤษ หรือกระดาษสีน้ำเดียวที่ด้านหนึ่งมีสี อีกด้านมีสีขาว

4. มีดแรลย เป็นมีดที่มีขนาดสั้นปลายแหลม มีคมทั้งสองด้าน ขนาดความยาวของใบมีดประมาณ 3 – 4 เซนติเมตร

5. ตอก นิยมทำจากไม้ไผ่ ใช้รัดครึ่งหยวกที่แทงแล้วแต่ละชั้นรัดประกอบให้เป็นส่วนเดียว

ขั้นตอนการแทงหยวก

ขั้นตอนการแทงหยวกกล้วย มี 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

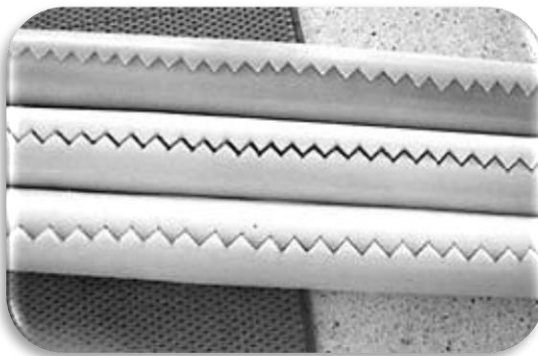
1. เริ่มจากเลือกต้นกล้วยตานีหรือกล้วยน้ำว้าที่ยังไม่ออกผล เพราะถ้าออกผลแล้วกาบกล้วยจะกรอบ เปราะหรือหักง่าย เมื่อได้ต้นกล้วยมาแล้วก็ทำการลอกกาบกล้วยออกเป็นกาบๆ จนถึงแกนของลำต้นให้เหลือประมาณเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.5-3 นิ้ว เอาไว้ทำฐานล่าง

2. เมื่อลอกกาบกล้วยออกมาแล้วก็ต้องคัดขนาด โดยเลือกกาบใหญ่ๆ รอบนอก เอาไว้สำหรับแทงลายต่าง ๆ ส่วนกาบเล็ก ๆ ใช้ทำอกกลาง

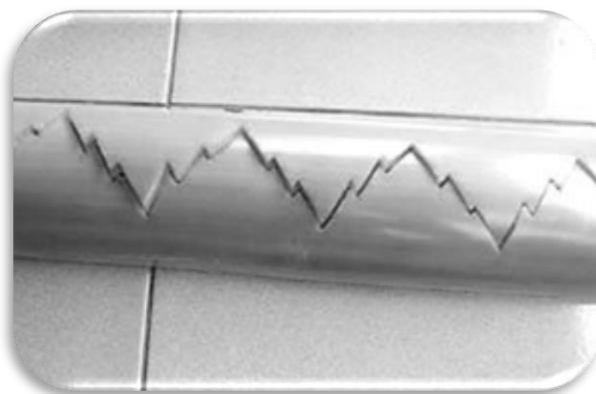
3. นำหยวกกล้วยที่แทงลายเสร็จแล้วมาประกอบเป็นลายชุด

ลายในการแทงหยวก

1. ลายฟันหนึ่ง หมายถึง ลายที่มีหนึ่งยอด เป็นลวดลายเบื้องต้นสำหรับผู้เริ่มฝึกหัดแทงหยวก จะต้องฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญ ขนาดของฟันจะต้องเท่ากันทุกซี่ แทงเป็นเส้นตรงไม่คดโค้ง และต้องฉลุให้เท่ากันทั้งสองด้าน

2. ลายฟันสาม หมายถึง ลายที่มีสามยอดเป็นลวดลายอีกแบบหนึ่งที่ช่างแทงหยวกนิยมใช้กันทุกท้องถิ่น ขนาดของลายฟันสามโดยทั่วไป มีขนาดความกว้างประมาณ 8 เซนติเมตร สูงประมาณลายฟันสาม เมื่อแทงและแยกลายออกจากกันแล้วสามารถนำไปใช้ได้ทั้งสองข้างเช่นเดียวกับลายฟันหนึ่ง

3. ลายฟันห้า หมายถึง ลายที่มีห้ายอด มีขนาดใหญ่กว่าฟันสามเล็กน้อย มีขนาดความกว้างประมาณ 9 เซนติเมตร สูงประมาณ 8 เซนติเมตร การแทงลายฟันห้ายากกว่าลายฟันสาม เนื่องจากต้องแทงถึงห้าหยักหรือห้ายอด หากไม่มีความชำนาญด้านซ้ายและด้านขวาไม่เท่ากัน และโดยเหตุที่ขนาดฟันห้าเป็นลายขนาดใหญ่ การแรลลายจึงต้องสอดไส้เพื่อให้ได้ลวดลายที่สวยงามเด่นชัดยิ่งขึ้น ลายฟันห้า เมื่อแทงและแยกลายออกจากกันแล้วสามารถนำไปใช้ได้ทั้งสองข้างเช่นเดียวกับลายฟันหนึ่งและลายฟันสาม

4. ลายน่องสิงห์หรือแจ้งสิงห์ เป็นลายที่ประกอบส่วนที่เป็นเสาและนิยมใช้กันในทุกท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ลายน่องสิงห์เป็นลายที่แพงยาก กล่าวคือในการฉลุลายน่องสิงห์เป็นการฉลุเพียงครั้งเดียว แต่เมื่อแยกออกจากกันจะได้ลายทั้งสองด้านและทั้งสองด้านจะต้องเท่ากันเช่นเดียวกับลายพื้หนึ่ง พื้สามและพื้ห้า แต่ลายน่องสิงห์เป็นลายตั้งประกอบเสาด้านซ้ายและด้านขวา

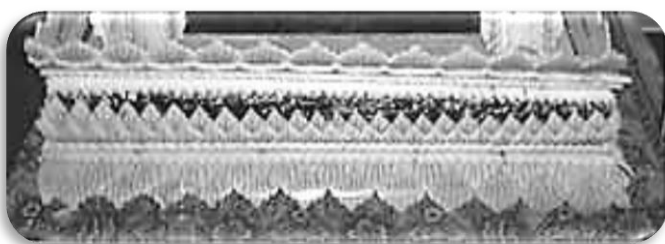
5. ลายหน้ากระดาน ใช้เป็นส่วนประกอบของแผงส่วนบน ส่วนกลางและส่วนฐาน ชื่อของลายหน้ากระดานที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ ลายรักร้อย ลายกำมปู ลายเครือเถา และลายดอก เป็นต้น

6. ลายเสา เป็นลายที่มีความสำคัญเนื่องจากการแทงกระทำได้ยาก เช่นเดียวกับลายหน้ากระดานส่วนฐาน ออกแบบลวดลายแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ช่างแทงหยวกมักจะออกแบบลวดลายที่มีความวิจิตรพิสดาร เพราะลายเสา เป็นลายที่จะแสดงฝีมือของช่างแต่ละคนเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกวดประชันฝีมือกันอีกนัยหนึ่ง ลายที่มักใช้ในการแทงสายเสา ได้แก่ ลายเครือเถา เช่น มะลิเถื้อย ลายกนก ลายรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ปลา นก ผีเสื้อ มังกร สัตว์หิมพานต์ ลายดอกไม้ ลายตลก ลายอักษร หรือลายสัตว์ 12 ราศี

7. ลายกระจังหรือลายบัวคว่ำ เป็นลายที่ใช้ประกอบกับลายพื้นสามและลายพื้นหนึ่ง นิยมใช้เป็นส่วนยอดและส่วนกลางเท่านั้น ไม่นิยมใช้เป็นส่วนฐาน มีหลายแบบ ได้แก่ กระจังวน กระจังใบเทศ เป็นต้น

การเรียนรู้การแทงหยวก

กิจกรรมปูนปั้น

“ปูนปั้น-ปั้นปูน” งานสกุลช่างเมืองเพชร ที่มีมาแต่โบราณและยังคงอยู่ในปัจจุบัน มีการสืบทอดสืบสานไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานและเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาหรือผู้สนใจทั่วไป งานปูนปั้นตามรูปแบบของจังหวัดเพชรบุรีนิยมทำร่วมกับงานลงรักปิดทองและประดับกระจก เมื่อดูแล้วจะแข็งแรงทนทานไม่หัดตัวง่าย แพรวพราวมีลายเด่น ช่วยเสริมให้งานประกอบปูนปั้นเด่นยิ่งขึ้น เช่น ฐานพระ งานปูนปั้นที่มีความโดดเด่นสวยงามในเมืองเพชรมีหลายแห่ง ประดับอยู่ตามอาคารและสิ่งปลูกสร้างมีมากตามวัดทั่วไป อาทิ งานปูนปั้นหน้าบันพระวิหารหลวง พระปรารักษ์ และงานปูนปั้นโดยทั่วไปของศาลาวิเศษมหาธาตุวรวิหาร ผลงานของช่างเมืองเพชรหลายท่าน ส่วนงานปูนปั้นฝีมือช่างสมัยอยุธยา มีปรากฏอยู่หลายแห่ง เช่น วัดไผ่ล้อม วัดสระบัว วัดเกาะ วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร วัดบันไดอิฐ เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาที่เข้ามาให้ความรู้ด้านงานปูนปั้น ได้แก่

ช่างทองรุ่ง เอ็มโอยฐ์ ช่างบุญเจื่อน เอ็มโอยฐ์ และช่างชัชวาล สหัสสพาศน์

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานปูนปั้น ได้แก่

1. ปูนขาว ลักษณะเป็นผงสีขาว เมื่อนำมาแช่น้ำไว้สักพักหนึ่งแล้วนำมาผัด หรือตำให้เนื้อปูนจับตัวเข้าด้วยกัน เนื้อปูนจะเหนียวเกาะกันแน่นพอสมควร ขณะที่เนื้อปูนยังอ่อนตัวอยู่นี้ เหมาะเป็นวัสดุคิบนำมาใช้ปั้น ทำเป็นรูปภาพ หรือ ทำเป็นลวดลายต่างๆ ใช้ตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ต้องการ ภายหลังที่เนื้อปูนแห้งสนิทจะจับตัวแข็งคงรูป ดังที่ปั้นแต่งขึ้นไว้แต่แรก ไม่เปลี่ยนแปลง และเป็นวัสดุคิบที่มีคุณภาพแข็งแรงอยู่ได้นานๆ ปี ดังนี้ ปูนขาว ซึ่งได้จากหินปูนที่ดี เปลือกหอยทะเลที่ดี จึงเป็นวัสดุคิบที่ช่างปั้น ได้นำมาใช้สร้างงานปั้นแต่โบราณกาลมากระทั่งปัจจุบัน

2. ปูนซีเมนต์
3. ทราย
4. น้ำตาลโตนดหรือน้ำตาลอ้อย
5. ถ้วยเบญจรงค์
6. เครื่องตำปูน

7. เครื่องบดปูน
8. กาวหนัง
9. คีม

10. พู่กัน
11. เกรียงเล็กและเกรียงใหญ่
12. แปรง
13. ถุงมือ
14. ปลากระดี่

ขั้นตอนสร้างสร้อยงานปูนปั้น

1. การเตรียมปูน การหมักปูน ปูนขาวแช่น้ำสารส้มหมักทิ้งไว้ในถังหมักปูนระยะเวลาประมาณ 1 เดือน เพื่อลดความเค็มของปูน
2. การร่อนปูนนำปูนที่หมักไว้ตามระยะเวลา 1 เดือน จนได้ที่แล้วนำมาร่อนบนตะแกรงไม้ ขณะที่ปูนยังเปียกอยู่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเศษปูนก้อนใหญ่ หรือสิ่งที่ปนเปื้อนมากับปูนขาวออก จะทำให้ปูนที่ได้มีเนื้อละเอียดมากยิ่งขึ้น แล้วหมักในน้ำจืดอีกประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อลดความเค็มของปูน
3. การตากปูนนำปูนที่ได้จากการหมักครั้งที่สองมาตากให้แห้ง วิธีการตากปูนต้องทำให้เป็นก้อนๆพอประมาณ ไม่ใหญ่จนเกินไป เพื่อที่ปูนจะได้แห้งเร็ว ใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ เมื่อปูนแห้งดีแล้วนำมาเก็บไว้ในถังสำหรับเก็บปูนก้อน
4. การบดปูนนำปูนก้อนมาใส่เครื่องบด โดยมีส่วนผสมปูน 1 กระป๋อง (ประมาณ 3 ลิตร) กาวหนั 2 แก้ว ทรายฟางที่ผ่านการด้ามาแล้ว 1 แก้ว ต่อการบด 1 ครั้ง โดยใช้เวลาการบดประมาณ 10 นาที เมื่อบดได้ที่แล้วนำออกจากเครื่องบดปูน

5. ตำปูน(ปูนดำหรือปูนเพชร) ช่างปูนปั้นเมืองเพชรมีวิธีผสมการผสมปูนที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีส่วนผสมสำคัญ จำนวน 5 อย่าง ได้แก่ ปูนขาว 2 ส่วน ทรายละเอียด 1 ส่วน น้ำตาลโตนดหรือน้ำตาลทราย (เดิมใช้น้ำอ้อย) กาวหนั (เดิมใช้เปลือกประดู่เกี่ยวกับหนังวัว ปัจจุบันจะใช้ส่วนผสม

กาบ 17 แผ่น น้ำตาล 7 กิโลกรัม นำมาเคี่ยวให้เข้ากัน) กระจายฟาง (เดิมใช้ฟางข้าวที่แห้งแล้ว ปัจจุบันใช้กระต่ายฟางแช่น้ำ นำมาตำให้ละเอียด โดยผสมทรายลงไปเล็กน้อย)

6. นำปูนที่ผ่านการบดแล้วมาตำโดยใช้เวลาคำปูนเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้ปูนมีความเหนียวนุ่ม ในขณะที่ตำ ช่างปูนนั้นจะต้องคอยสังเกตเองว่า ปูนที่ตำได้ที่ตามต้องการหรือยัง เมื่อตำปูนได้ที่แล้วนำไปใส่ถุงพลาสติก มัดปากถุงให้แน่น เพื่อรักษาความชื้นไว้พร้อมที่จะนำไปผลิตชิ้นงานต่อไป ปูนที่ตำเก็บไว้แล้วจะคงสภาพอ่อนอยู่อย่างนั้น แต่จะต้องไม่ให้อากาศเข้าไปในถุงได้ เมื่อช่างจะใช้ก็นำไปใช้ได้ทันที ส่วนใหญ่จะใส่ถุงพลาสติกแช่ไว้ในน้ำ เวลาจะใช้คอยนำออกไปใช้เพื่อมิให้ปูนแข็งตัว

7. การขึ้นโครงแบบงานปูนปั้นมี 2 ลักษณะ คือ 1. ภาพปูนลอย ช่างปั้นจะต้องขึ้นโครงแบบก่อนการปั้น 2. ภาพติดผนัง ภาพปูนต่ำ ช่างปั้นต้องออกแบบเขียนลายในกระดาษ เพื่อดูรูปแบบและเค้าโครงก่อน

8. การโคลนปูน การปั้นปูนด้วยปูนดำหรือปูนเพชรนั้นช่างจะต้องออกแบบเขียนลายลงในกระดาษเพื่อดูรูปแบบเค้าโครงขั้นหนึ่งก่อนเมื่อช่างปั้นร่างแบบแล้ว จะเขียนลายไว้หยาบๆ หรือบางครั้งจะเขียนลายพร้อมการปั้นปูนไปด้วย เมื่อร่างลายแล้วช่างจะนำปูนซีเมนต์ปั้นพอก (ถือปูน) ไปตามรูปแบบที่ร่างไว้ ซึ่งเรียกว่า “โคลน” การโคลนด้วยปูนซีเมนต์เพื่อใช้ซีเมนต์เป็นตัวยึด จะเกิดความคงทนไม่หลุดง่าย ช่างจะโคลนไปที่ละช่วงของลายจนกระทั่งปูนที่โคลนไว้แข็งตัวจับแน่นดีก็จะนำปูนดำขึ้นไปพอกอีกชั้นหนึ่ง

9. การปั้น หลังจากผ่านขั้นตอนการโคลนปูนเรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนการปั้นตามแบบที่ลูกค้าสั่ง หรือตามที่รับงานมา ช่างปั้นปูนจะใช้เกรียงปั้นปูนตามรูปแบบลักษณะของลายที่ร่างไว้

10. การตกแต่งลวดลาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายเมื่อได้รูปแบบที่ได้สัดส่วนสวยงามแล้วช่างปูนนั้นจะตกแต่งด้วยการเขียนลายน้ำทองประดับกระจก หรือลงสีตามที่รับงานมา

การเรียนรู้งานปูนปั้น

กิจกรรมลงรักปิดทอง

“ช่างรัก” เป็นคำเรียกช่างประเภทหนึ่ง ซึ่งอาศัย “รัก” เป็นวัตถุดิบจำเป็นสำหรับประกอบงาน ศิลปกรรม เนื่องด้วยการตกแต่ง ที่ลักษณะของงานเป็นไปในลักษณะประณีตศิลป์ หรือ มัณฑนศิลป์ เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาที่เข้ามาให้ความรู้ด้านลงรักปิดทอง ได้แก่

ช่างธานีรินทร์ ชื่นใจ

รัก หรือ ยางรัก มีคุณลักษณะเป็นยางเหนียว สามารถเกาะจับพื้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ประสงคจะทา หรือ ถมทับ หรือ เคลือบผิวได้ดี มีคุณสมบัติที่ทำให้ผิวพื้นซึ่งทา หรือ เคลือบรัก เป็นผิวมันภายหลังรักแห้งสนิท มีคุณภาพคงทนต่อ ความร้อน ความชื้น กรด หรือ ด่างอ่อนๆ และ ยังเป็นวัสดุที่ใช้เชื่อมสมุก หรือ สีเข้าด้วยกัน เชื่อมระหว่างผิวพื้นกับวัสดุ สำหรับตกแต่ง เช่น กระจกสี เปลือกหอย และ ยังใช้ผสมสีเข้าด้วยกัน มาแต่โบราณกาล งานศิลปกรรมที่ประกอบด้วยรัก ลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กล่าวมานี้ เรียกว่า “เครื่องรัก” หรือ “งานเครื่องรัก”

“รัก” เป็นชื่อยางไม้ชนิดหนึ่ง เป็นวัสดุที่ได้จาก “ต้นรัก” คือ ต้นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก การนำยางรักจากต้นรักมาใช้ ทำด้วยการกรีด หรือ สับด้วยมีดที่ลำต้นรัก ให้เป็นรอยยาวๆ ยางรักจะไหลออกมาตามรอยที่กรีด หรือสับนั้น นำภาชนะเข้ารองรับน้ำยางรักเป็นคราวๆ เก็บรวบรวมไว้ใช้งานตามขนาดที่ต้องการ ยางรักนี้บางแห่งเรียกว่า “น้ำเกลี้ยง” หรือ “รักน้ำเกลี้ยง” ก็มี “รัก หรือ ยางรัก” แต่ละชนิดที่ช่างรัก ใช้ประกอบงานเครื่องรัก มีคุณลักษณะดังนี้

1. **รักดิบ** คือ ยางรักสด ที่ได้จากการกรีด หรือ สับจากต้นรัก ลักษณะเป็นของเหลวสีขาว เมื่อทิ้งไว้สักระยะหนึ่งจะ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล และ จะกลายเป็นสีน้ำตาลไหม้ รักดิบนี้จะต้องผ่านการกรองให้ปราศจากสิ่งสกปรกปะปน และ จะต้องได้รับการขับน้ำที่เจืออยู่ตามธรรมชาติในยาง ให้ระเหยออกตามสมควรก่อน จึงนำไปใช้ประกอบงานเครื่องรัก

2. **รักน้ำเกลี้ยง** คือ รักดิบที่ผ่านการกรอง และ ได้รับการขับน้ำเรียบร้อยแล้ว เป็นน้ำยางรักบริสุทธิ์ จึงเรียกว่า “รักน้ำเกลี้ยง” เป็นวัสดุพื้นฐาน ในการประกอบงานเครื่องรักชนิดต่างๆ เช่น ผสมสมุก ถมพื้นทาผิว

3. **รักสมุก** คือ รักน้ำเกลี้ยงผสมกับ “สมุก” มีลักษณะเป็นของเหลวค่อนข้างข้น ใช้สำหรับอุดแนวทางลงพื้น และ ถมพื้น

4. **รักเกลี้ยง** คือ รักน้ำเกลี้ยงผสมกับสมุกถ่านใบตองแห้งป่น บางทีเรียกว่า “สมุกดิบ” ใช้เฉพาะงาน อุดรูยาร่อง ขาแนวบนพื้นก่อนทาสี สำหรับปิดทองคำเปลว

5. **รักเช็ด** คือ รักน้ำเกลี้ยง นำมาเคี่ยวบนไฟอ่อนๆ เพื่อไล่น้ำให้ระเหยออกมากที่สุด จนได้เนื้อรักข้น และเหนียว จัด สำหรับใช้แตะ ทา หรือ เช็ดลงบนพื้นแต่บางๆ เพื่อปิดทองคำเปลว หรือ ทำชักเงาผิวหน้างานเครื่องรัก

6. **รักใส** คือ รักน้ำเกลี้ยงที่ผ่านกรรมวิธีสกัดให้สีอ่อนจาง และเนื้อโปร่งใสมากกว่ารักน้ำเกลี้ยง สำหรับใช้ผสม สีต่างๆ ให้เป็นรักสี

รัก แต่ละชนิดดังที่ได้แนะนำทำให้ทราบนี้ ล้วนมีที่มาจาก “รักดิบ” อยู่ด้วยกันทั้งสิ้น รัก แต่ละชนิดจะมีคุณภาพ มากหรือน้อยก็ดี นำมาประกอบงานเครื่องรักแล้วจะได้งานที่ดี มีความคงทนถาวรเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ พื้นฐานของรักดิบ ที่ช่างรักรู้จักเลือกรักดิบ ที่มีคุณภาพดีมาใช้

องค์ประกอบสำหรับงานสถาปัตยกรรมบางสิ่ง เป็นสีทองคำเหลืองอร่าม และ เป็นมันวาวเหมือนหนึ่งว่าทำด้วยทองคำ อันเป็นความเชื่อโดยชนบนิยในสังคมไทยมาแต่โบราณกาล

งานช่างลงรักปิดทองคำเปลว ได้ทำการที่เป็นงานปิดทองเป็น 4 ลักษณะงานด้วยกัน คือ

1. งานลงรักปิดทองทึบ
2. งานลงรักปิดทองล่องชาด
3. งานลงรักปิดทองล่องกระจก
4. งานลงรักปิดทองลายฉลุ

1.1 งานลงรักปิดทองทึบ

งานลงรักปิดทองทึบ หมายถึง การปิดทองคำเปลวลงบนงานศิลปวัตถุต่างๆ ซึ่งสร้างขึ้นด้วยดินเผา ปูนปั้น ไม้แกะสลัก หรือ โลหะหล่อ เพื่อให้ผิวภายนอกของศิลปวัตถุนั้นๆ เป็นผิวทองคำ และเรียบเกลี้ยงทั่วไป ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปปิดทองเป็นพระปฏิมาประธาน เป็นต้น

1.2 งานลงรักปิดทองล่องชาด

งานลงรักปิดทองล่องชาด หมายถึง การปิดทองคำเปลว ลงบนงานศิลปวัตถุประเภทต่างๆ เช่น ปูนปั้น ไม้แกะสลัก ซึ่งมักแสดงออกในลักษณะลวดลายตกแต่งครุภัณฑ์ ยานพาหนะ หรือ องค์ประกอบสถาปัตยกรรมแบบไทยประเพณี ซึ่งในส่วนที่เป็นลวดลายก็ดี รูปภาพแทรกระหว่างลวดลายก็ดี จะได้รับการปิดทองคำเปลว ซึ่งดำเนินการด้วยวิธีการปิดทองทึบ แต่จะมีลักษณะต่างกันตรงที่มีการ “ล่องชาด” ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของงานนี้

คำว่า “ล่องชาด” นี้มาแต่คำว่า “ล่อง” คำหนึ่งกับ “ชาด” อีกคำหนึ่ง “ล่อง” หมายถึง รอยลึกต่ำลงไประหว่างผิว พื้นปรกติ ในกรณีนี้ หมายถึง ล่องที่ได้รับการขูดวกลงไป ให้ต่ำอยู่ระหว่างช่องไฟของลวดลาย หรือ พื้นหลังที่ดูเหมือนต่ำลงไปในงานปั้นปูน เน้นลวดลายให้เด่นสูงขึ้นจากพื้นหลังนั้น ส่วนคำว่า “ชาด” หมายถึง วัสดุสีแดงชนิดหนึ่ง ใช้ทำเป็นสีสำหรับเขียน หรือ ระบายคำว่า “ล่องชาด” ในลักษณะของงานปิดทองล่องชาด อาจมีความหมายเป็นทั้งคำนาม และคำกริยา ดังนี้

งานลงรักปิดทองล่องชาดนี้ ทำขึ้นด้วยความประสงค์ให้สีแดงที่ใช้ทาถม หรือ ถมลงในส่วนที่เป็นร่องระหว่างลวดลาย หรือช่องไฟระหว่างสิ่งที่ทำขึ้น ในลักษณะงานปูนปั้น งานไม้หรือหิน แกะสลัก ดูเด่นเห็นกระจะขึ้นจากพื้นที่เป็นล่องลึกต่ำ หรือ พื้นที่ยกขึ้นอยู่เบื้องหลังนั่นเอง

การใช้สีชาด หรือ สีแดงชาดทาถม หรือถมลงในล่องนี้ เป็นไปตามขนบนิยมและประเพณี นิยมว่า “สีแดง” เป็นสีที่มีความหมายถึง ความสว่าง ความสุกใส ควรใช้ควบคู่กับสีทอง ซึ่งหมายถึง ความรุ่งเรืองจึงเรียกกันว่า “ลงรักปิดทองล่องชาด” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ล่องชาด”

1.3 งานลงรักปิดทองร่องกระจก

งานลงรักปิดทองร่องกระจก หมายถึง การลงรักลงบนงานศิลปวัตถุต่างๆ ประเภทที่ทำขึ้นด้วย ปูนปั้น ไม้แกะสลัก ดินเผา แล้วปิดทองคำเปลวทับ ลักษณะคล้ายกันกับงานลงรักปิดทองทึบ แต่จะมีลักษณะเฉพาะของงานนี้ อยู่ที่ที่มีการ “ร่องกระจก” เพิ่มขึ้นมา

“ร่องกระจก” คือ การใช้กระจกสีต่างๆ แผ่นบาง รูปสี่เหลี่ยม นำมาตัดย่อย เป็นชิ้นเล็กรูปรางต่างๆ ตามประสงค์ ให้เหมาะแก่งาน และพื้นที่นำมาติดลงในพื้นร่อง ระหว่างลวดลาย หรือ ในช่องไฟของสิ่งที่ได้ปิดทองขึ้นในที่นั้น

ความประสงค์ “ร่องกระจก” ก็เป็นไปเช่นเดียวกับการปิดทองล่องชาด คือ อาศัยกระจกที่เป็นวัตถุมงคล และความมั่งคั่ง ถมปิดลงในร่อง เพื่อหนุน หรือ ขยับลวดลาย หรือ สิ่งที่ปิดทองซึ่งหนุนขึ้นจากพื้นหลัง ให้เป็นที่ดูเด่นชัด เห็นกระจะ ดานนั่นเอง

1.4 งานลงรักปิดทองลายฉลุ

งานลงรักปิดทองลายฉลุ หมายถึง งานตกแต่งลักษณะหนึ่ง ทำขึ้นด้วยการลงรักแล้ว ปิดทองคำเปลวให้เป็นลวดลายแบบต่างๆ โดยอาศัยแบบลายฉลุ เป็นเครื่องกำหนด ให้เกิดเป็นลวดลายเช่นนั้น

งานลงรักปิดทองลายฉลุนี้ พึงหาตัวอย่างดูได้ตามเพดาน ท้องซ้อ ฝาเจดีย์ ไขรา ฝาผนัง ในพระอุโบสถ พระวิหาร หอพระธรรม พระมณฑป เป็นต้น ลักษณะทั่วไปมักเป็นลวดลายห่อม

เช่น ลายดาว ลายดอกจอก ลายดาวรังแตน ลายดอกไม้ร่วง หรือ ทำเป็นลวดลายติดต่อกัน เช่น ลายก้านแย่งดอกโน ลายกรวยเชิง ลายเกลียว ก็มีลักษณะของลวดลายเป็นสีทองบนพื้นสีแดงบ้าง สีคราม และสีเขียวบ้าง ลวดลายแบบนี้มีลักษณะเป็นตัวขาดจากกัน ไม่ต่อเนื่องกันดัง เช่นลายเขียน ทั้งนี้เนื่องจากมี “ข้อ” ทำขึ้นในแบบลายฉลุเป็นเครื่องกั้นลาย แต่ละตัวให้ขาดกัน

งานลงรักปิดทองลายฉลุ และ วิธีการลงรักปิดทองลายฉลุนี้ เป็นมาด้วยการแก้ปัญหาทางการช่าง ในการทำ ลวดลายตกแต่งตามที่สูงๆ เป็นต้น ฝ้ายเพดาน ท้องข้อ หรือฝ้ายปีกนก ฯลฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดอยู่เหนือศีรษะ เป็นตำแหน่ง ที่ยาก และลำบากแก่การแหงนหน้าขึ้นเขียนลวดลายที่ประณีต และละเอียด จึงได้ใช้วิธีทำแบบลวดลายขึ้นบนกระดาษบ้าง หนังแพะบ้าง แล้วฉลุตัวลายให้ขาดเป็นช่องๆ ตามรูปแบบลายนั้น ขึ้นไว้บนพื้นกระดาษนั้น เมื่อจะทำลวดลาย ก็เอาน้ำยาขึ้นไปทาพื้น ตรงที่จะทำให้เป็นลวดลาย แล้วเอาแบบลวดลายปะติดเข้าตรงที่ต้องการให้ติดแน่น จึงเอาทองคำเปลวปิดลงตรงช่องที่เจาะ ทำเป็นตัวลายบนแบบนั้นให้ทั่ว พอทองจับติดพื้นดี แล้วจึงแกะแบบถอนออกจากพื้น ตามแบบลายฉลุที่ได้ทำขึ้นเป็นแบบนั้น แบบลายฉลุนี้อาจใช้ทำลวดลายต่อเนื่องกันไปได้ไม่จำกัดลวดลาย และวิธีทำให้เกิดเป็นลวดลาย ลักษณะเช่นนี้จึงเรียกว่า งานลงรักปิดทองลายฉลุ

2. งานช่างประดับกระจก

งานช่างประดับกระจก หรือ บางทีเรียกว่า ช่างติดกระจก เป็นงานช่างรัก ประเภทหนึ่งมาแต่โบราณ ภายหลังได้รับการจัดให้เป็นประณีตศิลป์ หรือ มัณฑนศิลป์อีกด้วย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยงานช่างประดับกระจก เป็น งานตกแต่งสิ่งอุปโลก หรือ ครุภัณฑ์ต่างๆ ให้เกิดความงามเพิ่มเติมสมบูรณ์ขึ้น ด้วยศิลปลักษณะบนผิวภายนอกของสิ่งนั้นๆ โดยการประดับด้วยกระจกสีต่างๆ ผิวมันวาว ซึ่งได้รับการตัดแบ่ง และแต่งเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ติดต่อกันเป็นลวดลาย เป็นลายหลากหลายแบบด้วยกัน ขึ้นบนศิลปภัณฑ์นั้นๆ

งานช่างประดับกระจกก็ดี ความนิยมต่องานประดับกระจกก็ดี เนื่องมาแต่สาระซึ่งผู้คนแต่ก่อน เห็นความ สำคัญในคุณลักษณะของกระจก ที่เป็นทั้งสี และมีความมันแวววาว กับยังเป็นวัสดุที่มีคุณสมบัติเปล่งประกายออกได้ คล้ายกับอัญมณี เมื่อได้รับแสงสว่างส่องมากระทบผิวกระจกนั้น กระจกสีจึงได้รับการนำมาประดับลงในบางสิ่ง ที่พึงประดับด้วยอัญมณีจริง หรือ ประดับเป็นอย่างของเทียมแทนจะใช้อัญมณี นอกจากนี้ยังเป็นวัสดุที่มีคุณภาพแข็ง คงทนถาวรต่อแดด ฝน เป็นเครื่องช่วยป้องกัน มิให้วัตถุที่กระจกปิดทับเสื่อมสลายง่าย จึงเป็นเหตุให้เกิดมีงานเครื่องประดับกระจก และกระบวนการช่างประดับกระจก เป็นขนบนิยมขึ้นในแวดวงช่างสิบหมู่ สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับงานประดับกระຈก คือ กระຈก หรือ แก้วที่ทำเป็นแผ่นบาง ๆ ใช้กันมาแต่โบราณ มีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน ดังนี้

2.1 กระຈกแก้ว ลักษณะเป็นแผ่นบางๆ รูปร่างสี่เหลี่ยม มีสีต่างๆ กระຈกแต่ละแผ่นฉาบด้านหลังด้วยแผ่นบางๆ ของโลหะเงิน หรือโลหะเจือปรอท ผิวหน้าเป็นมันวาว เนื้อกระຈกแข็ง

2.2 กระຈกกรึบ ลักษณะเป็นแผ่นบางๆ สีต่างๆ ด้านหลังเป็นดินบุก ด้านหน้าผิวมัน กระຈกชนิดนี้เนื้ออ่อน อาจตัดแบ่งเป็นชิ้นได้ด้วยกรรไกร กระຈกกรึบนี้ในบางแห่งเรียกว่า แก้วขึ้น แก้วเงิน หรือ แก้วพุก้า

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับงานช่างประดับกระຈก

1. รั้งน้ำเกลี้ยง
2. สมุก ผงถ่านใบตองแห้ง
3. ชันผง
4. น้ำมันยาง
5. ปูนขาว

เครื่องมืองานช่างประดับกระຈก

1. เพชรตัดกระຈก ค้ำทำด้วยทองเหลือง ลักษณะคล้ายรูปดาบ ยาวประมาณ 6 นิ้ว ตอนปลายก่อนข้างแบน ดัดเศษเพชรยื่นออกมาเล็กน้อย เรียกว่า เพชรเขี้ยวงู

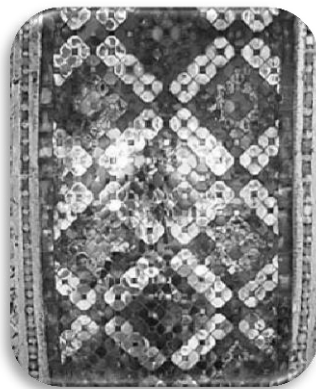
2. ไม้ตบคิบบกระຈก ทำด้วยไม้ไผ่ สำหรับตบจับแผ่นกระຈกได้มัน และ ตัดกระຈกสะดวกดี
3. ไม้กะขนาด สำหรับกะขนาดกระຈกที่จะแบ่งตัด
4. ไม้ดัดซี่ผึ้งตัดกระຈก ใช้ดัดขึ้นกระຈกนำไปปิดลงบนพื้นที่จะประดับกระຈก
5. เกรียงทาเทือก ใบเกรียงทำด้วยเหล็ก รูปร่างคล้ายช้อน ใบเรียวยาว ปลายแหลม ต่อค้ำทำด้วยไม้

6. กรรไกรจีน ใช้สำหรับตัดแต่ง เล็บมุม หรือขอบที่ต้องการตัดกระຈกเป็นรูปกลม ๆ
7. กระดานผสมสมุก ทำด้วยไม้แผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีค้ำสำหรับมือจับอยู่ในตัว

8. ไม้ซาง ใช้สำหรับกวาดผิวหน้ากระจก

การกำหนดแบบลวดลายประดับกระจก

ขั้นต้น ต้องคิดแบบลวดลาย สำหรับประดับกระจก ขึ้นเป็นแบบอย่างที่ชัดเจนเสียก่อน ลวดลายสำหรับงาน ประดับกระจก เป็นลายประเภทคุณลักษณะของวัสดุเป็นเงื่อนไบบังคับ จะทำเป็นรูปคดโค้งไม่ได้ ทำได้แต่เป็นรูป เหลี่ยมง่าย ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบพื้นฐาน และ ประเภทรูปแบบเรขาคณิต

ลวดลายแบบเรขาคณิตที่ผูกขึ้น สำหรับประดับกระจก อาจผูกเป็นลวดลายแบบต่างๆ เช่น

1. แบบลายชนิดที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เรียงชิดติดต่อกัน คล้ายตาสี่เหลี่ยมบนกระดานหมากรุก

2. แบบลายชนิดที่ใช้รูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ต่อด้านเข้าด้วยกันโดยให้มุมชนกันเป็นคู่ ๆ ไปโดยรอบ เรียกว่า ดอกพิกลูร่วง

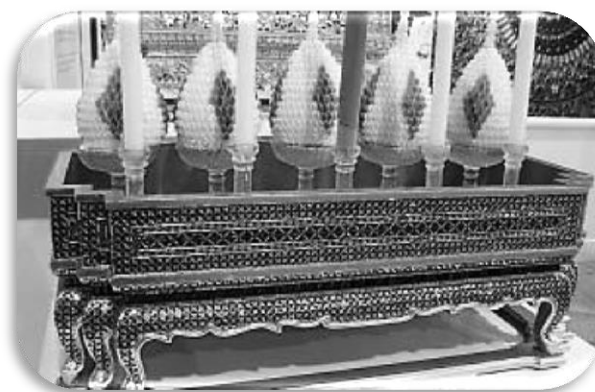
3. ลวดลายติดต่อบนด้าน และมุมต่อผสมกัน ซึ่งอาจใช้รูปเหลี่ยมต่าง ๆ เช่นสี่เหลี่ยม ลูกฟัก ตัดมุมต่อกันเป็นลาย เรียกว่า ลายแก้วชิงดวง

ขั้นหลัง คือ การเตรียมงานตัดกระจกสีต่าง ๆ เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ให้เป็นรูปเหลี่ยมต่าง ๆ ได้ ขนาดต่างๆ และสี ตามจำนวนที่ต้องการ และเพียงพอแก่การจะใช้ประดับทำเป็นลวดลาย ตามแบบลวดลายที่ได้กำหนดขึ้นไว้

การเตรียมเทือกรัก

เทือกรัก เป็นสิ่งประกอบสำคัญ ในงานประดับกระจก เป็นตัวเชื่อม อยู่ระหว่างด้านหลังแผ่นกระจกแต่ละชิ้น ๆ กับผิวพื้นของสิ่งที่ประดับด้วยกระจกนั้น

เทือกรัก ลักษณะเป็นของเหลวข้นมาก และเหนียวจัด ทำขึ้นด้วยรักน้ำเกลี้ยง สมุก น้ำมันยาง หรือ รักน้ำเกลี้ยง กับชัน หรือ รักน้ำเกลี้ยง ปูนขาว และ น้ำมันยางกลูกละทำให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วนำขึ้นตั้งไฟอ่อน ๆ เคี่ยว และกวนให้เหนียวจัด จึงเอาลงพักไว้สำหรับใช้งานต่อไป

การประดับกระเจก

การประดับกระเจก อาจทำประดับเครื่องอุปโภคประเภทภาชนะต่างๆ ที่ผิวพื้นไม่เป็นพื้นราบ เช่น ตะลุ่ม เตียบ เชิงบาตร มักเรียกว่า "หุ่น" กับได้ประดับลงบนผิวพื้นราบกว้าง เช่น ฝาผนัง ฝาตู้ หนังสือ หน้าเสา เป็นต้น

วิธีการประดับกระเจกขั้นต้น คือ การใช้เกรียงทาเทือกรัก ลงบนพื้นเกลี่ยให้ราบเสมอกัน แล้วจึงเอาไม้ดัดซี่ผึ้ง ดัดกระเจกจิ้มบนหน้าขึ้นกระเจก ที่ตัดเตรียมไว้ปิดลงบนเทือกรัก โดยให้จมลงในเทือกรักจนเทือกรักปลิ้นออกมาจากใต้กระเจก เพื่อจะได้เป็นเครื่องยึดริมขึ้นกระเจกแต่ละชิ้นเข้าด้วยกัน และ ยังช่วยป้องกันน้ำฝนมิให้ซึมเข้าแนวเทือกริมขึ้นกระเจกนี้เรียกว่า “สาแทรก” ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนเต็มพื้นที่ครบถ้วนกระบวนรายที่กำหนด

จากนั้นจึงกวาดผิวหน้ากระเจกแต่ละชิ้น ด้วยไม้ขางที่ตัดให้ได้พอเหมาะ กับพื้นที่โดยการกลิ้งคลึงแต่เบาๆ จนกระเจกอัดตัวติดกับเทือก และมีผิวราบเสมอกัน ก็ถึงงานขั้นสุดท้าย คือ การทำความสะอาด เช็ดถูหน้าขึ้นกระเจกที่เปื้อนคราบเทือกรักออก ด้วยผ้าเนื้อนุ่มสะอาดชุบน้ำมัน การบูรผสมเหล้าขาว หรือ แอลกอฮอล์แล้วล้างด้วยน้ำสะอาด เช็ดให้แห้ง ผิวกระเจกจะขึ้นมันสดใสสวยงาม

อนึ่ง การประดับกระเจก ของช่างประดับกระเจกแต่โบราณ ยังมีวิธีการประดับกระเจกที่พิสดารเป็นความรู้ทางช่าง ให้เกิดเป็นรูปทรงต่าง ๆ บนพื้นที่อีกหลายวิธี เช่น วิธีประดับแบบ “หนามขนุน” มีรูปทรงแลดูคล้ายหนามขนุน วิธีประดับแบบ “ดอกจอก” เป็นรูปทรงเรียงรายเบียดดังดอกจอก หรือวิธี “ตัดตุ๋นใส่ใจ” ซึ่งเป็นวิธีประดับกระเจก ขัดลายขัดสีด้วยรูปแบบกระเจก และสีต่างกัน มีการใส่กระเจกสีลงตรงใจกลางขึ้นกระเจก ที่ล้อมอยู่โดยรอบเรียกว่า “ใส่ใจ” เป็นต้น

งานช่างประดับกระจกประเภทต่าง ๆ

การประดับกระจก โดยประสังค์ตกแต่งสิ่งต่างๆ ให้มีความงามเพิ่มเติมขึ้นแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจจำแนก ประเภท ของลักษณะการประดับกระจกออกไปได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การประดับกระจกประเภทพื้นลาย เป็นการประดับกระจก ทำเป็นพื้นผิวคาดๆ หรือ ทำเป็นลวดลายขึ้นบนพื้นราบ กิ่งราบหรือโค้ง ลักษณะผิวหน้าของชิ้นกระจกอยู่ในระดับเสมอกัน

2. การประดับกระจกประเภทร่องกระจก เป็นการประดับกระจก ลงในพื้นร่องว่างที่เป็นช่องไฟ ระหว่างลวดลายสลักไม้ หรือปั้นปูนลงรักปิดทอง พื้นร่องว่างนั้น อยู่ต่ำกว่าลวดลาย โดยประสังค์ใช้กระจกสี เช่น สีคราม สีเขียว ช่วยขับลวดลายปิดทองคำเปลวให้ดูเด่นขึ้น เรียกว่า “ร่องกระจก”

3. การประดับกระจกประเภทลายชา เป็นการประดับกระจกสีต่าง ๆ สีที่ได้รับการตัดแบ่งเป็นชิ้น ตามแบบลวดลาย และ ขนาดที่กำหนดลงในร่องคั้น ๆ ซึ่งได้ขุดควักลงบนหน้ากระดาน ที่จะประดับกระจก งาน “ประดับกระจกลายชา” นี้ย่อมาจากคำว่า “กระยารง” แปลว่า “เครื่องสี” และ การเรียกงานประดับกระจกประเภทนี้ว่า “ลายชา” ก็เป็นไปในเชิงเปรียบเทียบว่า ลวดลายประดับด้วยกระจกสีต่างสี ที่ปรากฏบนพื้นสีทองนั้นแลดูคล้ายกัน กับลวดลายเขียน ด้วยกระยารง หรือกระยาสี คือเครื่องสีนั่นเอง

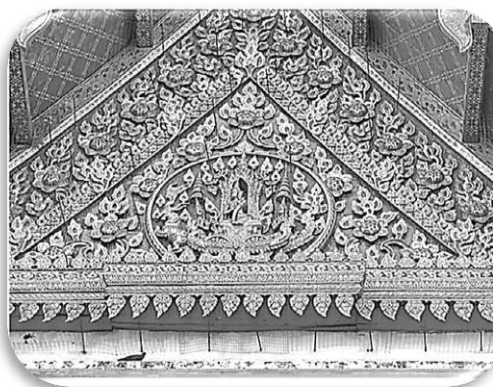
4. การประดับกระจกประเภทแถมเบื้อ เป็นการประดับกระจกสี ร่วมด้วยกันกับงานประดับมุก เพื่อเพิ่มเติมสีสันให้สวยงาม แก่งานประดับมุก คำว่า “เบื้อ” หมายถึง “มีแสงเลื่อมพราย” โดยปริยาย หมายถึงกระจก คำว่า “แถมเบื้อ” จึงหมายถึง “ปนด้วยกระจก”

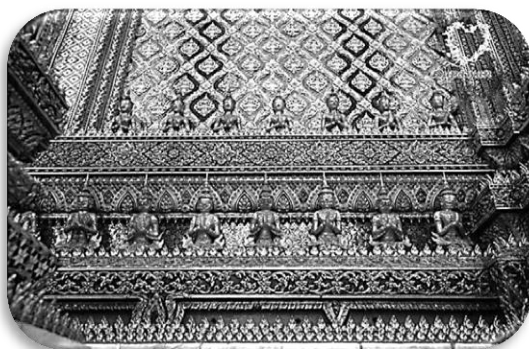
5. การประดับกระจกประเภทสุดท้าย เป็นการปิดหรือติดกระจกทำเป็น “แวว” สอดประดับตกแต่งในตัวลายแบบต่าง ๆ ด้วยการตัดกระจกเป็นรูปหยดน้ำ กลม ปิดเป็นไส้ลายกระจัง ลายไบเทศ หรือ ลายดอกมะเขือ เป็นต้น

สถานที่ที่พบงานช่างประดับกระฉอก

1. งานประดับอาคารสถาน เช่น ประดับฝาผนังพระอุโบสถ หอไตร พระที่นั่ง บุษบก หน้าบัน เป็นต้น

2. งานประดับองค์ประกอบสถาปัตยกรรม เช่น ประดับช่อฟ้า เครื่องล่ายอง บัวหัวเสา กันทวย หน้าเสา บานประตู เป็นต้น

3. งานประดับครุภัณฑ์ เช่น ฐาน แท่น พระแท่นแว่นฟ้า ม้าหมู่ ตู้หนังสือ ตู้พระธรรม หีบใส่ คัมภีร์ เป็นต้น

4. งานประดับยานพาหนะ เช่น เรือพระที่นั่ง ราชรถ พระราชยาน สีวิกา เป็นต้น

5. งานประดับเครื่องอุปโภคต่าง เช่น ตะลุ่ม กระบะ พานแว่นฟ้า เตียบ ใบประดับหน้าคัมภีร์ เป็นต้น

6. งานประดับเครื่องประกอบการแสดงมหรสพ เช่น มงกุฎ ขฎาหน้า หรือหัวโขน เครื่องอาวุธบางชนิด เป็นต้น

งานประดับมุก

งานช่างประดับมุก จัดเป็นงานประณีตศิลป์ หรือ งานมันชนาศิลปะประเภทหนึ่ง ที่ทำสำเร็จขึ้นด้วยกระบวนการช่างประดับมุก ซึ่งเรียกตามๆ กันมาว่า “เครื่องประดับมุก” หรือ “เครื่องมุก” ที่ทำขึ้นด้วยเปลือกหอยทะเลชนิดหนึ่ง เรียกกันตามภาษาช่างว่า “หอยมุก” นำมาตัดแบ่งเป็นชิ้นย่อย แล้วโกรกทำให้เป็นลวดลายแบบต่างๆ นำมาประดับ ติดลงบนพื้นผิวภายนอกของ “ศิลปภัณฑ์” อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตกแต่ง “ศิลปภัณฑ์” นั้นให้เกิดมีศิลปลักษณะ งามพร้อมไปด้วยกระบวนการลวดลายแบบต่างๆ และ สีสนของผิวชิ้นหอยมุกที่ได้รับการประดับตกแต่งขึ้นไว้นั้น

งานช่างประดับมุกก็ดี ความนิยมที่มีต่องานประดับมุกก็ดี ย่อมเนื่องมาจากผู้คนแต่ก่อนเห็นสำคัญ แล้วจัดการสร้างทำขึ้น จึงเกิดมีงานเครื่องประดับมุก และกระบวนการช่างประดับมุกเป็นขนบนิยม ขึ้นในวงการช่างสิบหมู่สมัยหนึ่ง เป็นที่ยอมรับและนิยมกันในภายหลัง และได้รับการผดุงรักษาสร้างสรรค์ ต่อเนื่องกันมาโดยมิได้ขาดหาย

การช่างประดับมุก จึงเป็นงานช่างที่จะต้องดำเนินงานร่วมกัน ด้วยช่างเขียนลาย ช่างตัด และ โกรกชั้นมุก ช่างรัก และช่างประดับมุก ที่มีฝีมือลายมือทัดเทียมกัน จึงจะสร้างงานเครื่องประดับมุก สำเร็จเป็นงานดี มีคุณภาพ และคุณค่าพร้อม ดังนี้ งานเครื่องประดับมุก จึงเป็นงานประณีตศิลป์หรือ งานมัณฑนศิลป์ ที่ประมวลทั้งฝีมือและ ความสามารถของช่างสิบหมู่หลายช่างอยู่ด้วยกัน

มุก หอยมุก

“มุก” หรือ “หอยมุก” เป็นชื่อหอยทะเล เปลือกของหอยมุก เป็นวัสดุดิบตามธรรมชาติ จัดเป็นวัสดุปัจจัยสำคัญ สำหรับงานประดับมุก

หอยมุก หรือ เปลือกหอยมุกชนิดหนึ่ง ที่ช่างประดับมุก นำมาใช้สำหรับงานประดับมุก เป็น หอยมุก ชนิดที่มีชื่อเรียก เฉพาะว่า Marbled Turban หรือ อย่างที่ชาวทะเลเรียกว่า “หอยอุด” แต่ใน บรรดาช่างประดับมุก มักเรียกหอยมุกชนิดนี้ว่า “มุกไฟ” ทั้งนี้เนื่องด้วยผิวของเปลือกหอยชั้นในสุด เป็นสีขาวนวลมันวาว เมื่อรับแสงสว่าง หรือแสงไฟจะเป็นประกายออกเป็นสีต่างๆ ล้อแสงไฟ

วัสดุที่เป็นปัจจัยสำหรับงานประดับมุก

วัสดุที่เป็นปัจจัยสำหรับงานประดับมุก นอกจากมุก หรือหอยมุกแล้ว ยังมีวัสดุที่เป็น ส่วนประกอบร่วมในงาน ประดับมุกดังต่อไปนี้

1. รักรน้ำเกลี้ยง
2. รักเซ็ด
3. สมุก
4. ฝุ่นถ่านเขากวาง
5. พงกระเบื้องดินเผา

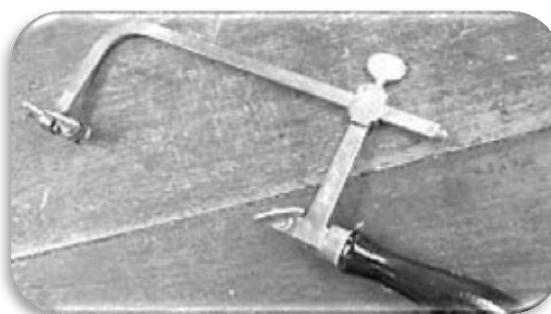
เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในงานประดับมุก

งานประดับมุก เป็นงานช่างฝีมือชั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือต่างๆ ช่วยในการทำงาน ประกอบด้วย

1. ตะไบ มี ตะไบแบน ตะไบท้องปลิง ตะไบสามเหลี่ยม ตะไบหางหนู ตะไบรูปคมมีด

2. คันเลื่อยโกจรก และไบเลื่อย

3. ปากกามือ
4. ปากคืบ
5. แปรงทองเหลือง
6. กระจกสำหรับผสมและทาสมุก
7. ม้าไม้สำหรับงานโกจรกขึ้นมุก

การเรียนรู้งานปูนปั้น

กิจกรรมสลักกระดาษหรือตอกระดาษ

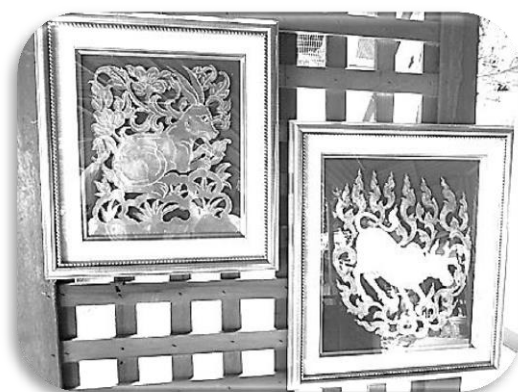
งานสลักกระดาษ หรือ บางที่เรียกว่า **“งานปรุกระดาษ”** คือ งานที่ช่างใช้กระดาษชนิดต่างๆ มาสลักให้เป็นรูปภาพ หรือลวดลาย แล้วนำไปปิดประดับ เป็นงานตกแต่งสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งถาวรอยู่ได้นาน เช่น ปิดเป็นลวดลาย บนระเบียนตรทองแผ่นลวด หรือ เป็นสิ่งที่ต้องการใช้งานชั่วคราว เช่น ปิดลวดลายตกแต่งพระเมรุ ตกแต่งฐานเบญจา ตกแต่งเครื่องจิตกาธาน เป็นต้น

งานสลักกระดาษ ทำเป็นรูปภาพ หรือลวดลายต่าง ๆ ที่ตามแบบแผนอย่างศิลปแบบไทย ประเพณี และ ทำขึ้นด้วยวิธีการอย่างโบราณ วิธีสลักกระดาษนั้น มีหลักการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยลำดับต่อไปนี้

ครูภูมิปัญญาที่เข้ามาให้ความรู้ด้านสลักกระดาษ ได้แก่

ช่างพิทยา ศิลปสร

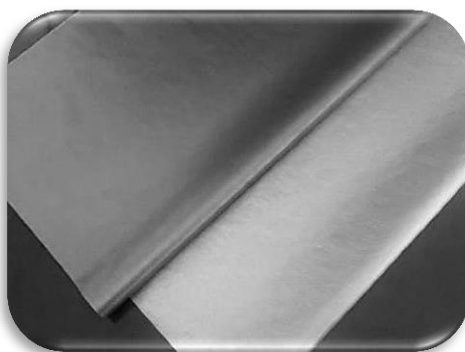

วัสดุสำหรับงานสลักกระดาษ

วัสดุที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับงานสลักกระดาษ คือ กระดาษชนิดต่างๆ ต่อไปนี้

1. กระดาษอังกฤษ หรือ อังกฤษเป็นโลหะชนิดหนึ่งแผ่นบาง ๆ ปรกติเป็นสีเงินทั้งสองด้าน แต่ได้ทำให้ด้านหนึ่ง เป็นสีทอง หรือสีอื่น ๆ ก็มี

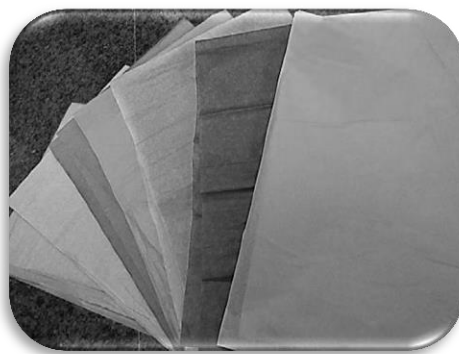
2. กระดาษทองย่น กระดาษชนิดหนึ่งปิดโลหะแผ่นบาง ๆ เคลือบด้วยสีทอง ผิวย่นเป็นริ้ว ๆ
3. กระดาษทองตะกั่ว หรือ กระดาษทองน้ำตะโก คือ กระดาษชนิดหนึ่งปิดทับด้วยแผ่นตะกั่วบาง ๆ แล้วทาด้วยรง ผสมน้ำมันยางให้เป็นสีทอง
4. กระดาษแผ่นลวด หรือ ทองแผ่นลวด หรือ ใบลวดก็ว่า คือ กระดาษชนิดหนึ่ง ทารักน้ำเกลี้ยง แล้วปิดหน้ากระดาษ ด้วยทองคำเปลวแผ่นเต็มหน้ากระดาษ
5. กระดาษทองเงิน คือ กระดาษชนิดหนึ่ง เคลือบผิวเป็นสีทอง สีเงิน และสีอื่น ๆ ผิวเป็นมันคล้ายอังกฤษ

6. กระดาษสี คือ กระดาษชนิดหนึ่ง ย้อมทำเป็นสีต่าง ๆ
7. กระดาษฟาง

8. กระดาษว่าว

เครื่องมืองานสลักกระดาด

การปฏิบัติงานสลักกระดาด ตามอย่างโบราณวิธี ต้องการเครื่องมือ สำหรับงานช่างประเภทนี้ ดังรายการต่อไปนี้

1. สิว หน้าต่างๆ คือ สิวฉาก สิวเล็บมือ สิวเม็ดเตง สิวร่อง

2. ตัดคู่ ขนาดต่าง ๆ

3. เหล็กปรุ สำหรับดุนลายเนื่องเม็ดไขปลา

4. เหล็กหมาด

5. มีดบาง สำหรับตัดกระดาษ หรือกรรไกร

6. ค้อนไม้

อุปกรณ์สำหรับงานสลักกระดาษ ได้แก่

1. เจียงไม้

2. ลวดดอกไม้นไหว

3. แป้งเปียก

การปฏิบัติงานสลักกระดาษ

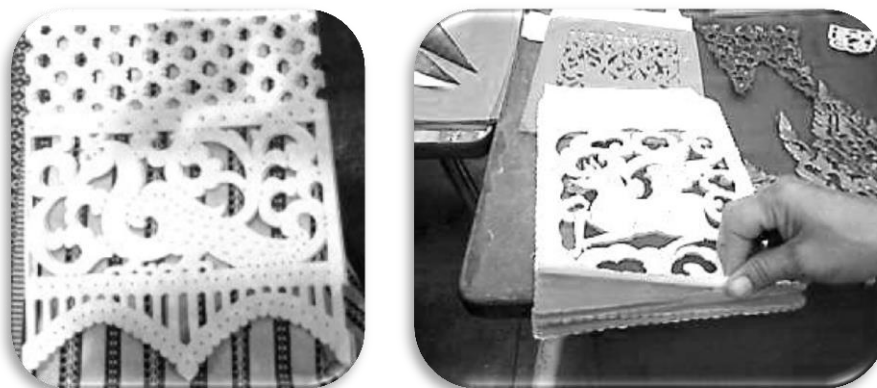
ขั้นตอนการปฏิบัติงานสลักกระดาษอย่างโบราณวิธี มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การผูกเขียนภาพ หรือ ลวดลายสำหรับสลักกระดาษ

2. การผูกเขียนรูปภาพ หรือ ลวดลายที่จะใช้เป็นแบบแผนสำหรับจะได้ทำการสลักกระดาษ มีหลักการ และวิธีการต่างกัน 2 ลักษณะ คือ การผูกรูปภาพ หรือ ลวดลายแบบเจาะช่องไฟ หรือ ผูกลายทั้งพื้น และแบบเจาะตัวลายหรือผูกลายทั้งลาย

3. แบบร่าง หรือ แบบอย่างที่ผูกเขียนขึ้น สำหรับจะได้ใช้งานสำหรับสลักกระดาษ จะต้องเขียนให้เท่าขนาดจริง และ เป็นลายเส้นชัดเจน ถ้าเป็นงานสลักกระดาษ ที่ต้องการทำลวดลายติดเนื้อต่อกันด้วย “แม่ลาย” เดียวกันก็จะต้องคัดลอก “แม่ลาย” ขึ้นจากแบบร่าง ที่เป็นต้นแบบไว้ให้มากแผ่นพอแก่จำนวนที่ต้องการกระดาษที่ได้ลอกแม่ลายไว้นี้ เรียกว่า “แม่แบบ”

การเตรียมงานสลักกระดาษ

ขั้นต้น จะต้องตัดกระดาษชนิดที่เลือกไว้ จะใช้งานสลักให้ได้ขนาดกันกับขนาด “แม่แบบ” แต่ละแบบ ให้ได้ จำนวนมากพอสำหรับจะใช้งาน

ขั้นที่สอง นำเอากระดาษฟาง มาตัดเป็นแผ่นให้ได้ขนาดกันกับกระดาษ “แม่แบบ” ให้ได้ จำนวนเกินกว่ากระดาษ ที่ใช้สลักทำรูปภาพ หรือ ลวดลาย กระดาษฟางนี้ เรียกว่า “ใบขับ” สำหรับใช้วางคั่นอยู่ระหว่างกระดาษ ที่จะสลักแต่ละแผ่น ๆ

ขั้นที่สาม จัดกระดาษวางให้เป็นลำดับ สำหรับจะทำการสลัก โดยมีใบขับคั่นไว้แต่ละแผ่น เพื่อคั่นกระดาษที่ได้สลักแล้วติดกัน กระดาษที่วางลำดับเรียบร้อยแล้วนี้เรียกว่า “ตั้ง”

ขั้นที่สี่ เป็นการใส่ “หมุด” คือ การคานว่าวทำเป็น “หมุด” ร้อยลงที่มุมตั้งกระดาษทั้ง 4 มุม กำกับตั้งกระดาษ มิให้เลื่อน หรือ เหลื่อมหลุดออกจากตั้งขณะทำการสลัก

การสลักกระดาษ

การสลักกระดาษ ทำเป็นลวดลาย หรือ รูปภาพ ให้ได้งานสลักคงแบบอย่าง ที่ได้ผู้เขียนทำขึ้นเป็นแบบไว้แต่แรก ทำดังนี้

นำเอาตั้งกระดาษที่ได้วาง “แม่แบบ” และใส่ “หมุด” ไว้มาวางลงบน “เชียงไม้” ใช้ส่วหน้าต่าง ๆ และ ขนาดต่าง ๆ กัน ตอกเจาะ หรือ สลักเดินไปตามลายเส้น “แม่แบบ” ตอนใดที่ต้องการให้เป็นรู เป็นดวงจะใช้ตุ้ตู่ เจาะปรุ หรือ หากต้องการทำเป็นเส้น แสดงส่วนละเอียด เป็นเส้นไข่นปลา

ก็ต้องใช้เหล็กปรุตอกคุนขึ้นมาข้างใต้ตัวลาย หรือรูปภาพ ซึ่งต้องทำภายหลังสลักทำเป็นลวดลาย หรือรูปภาพครบถ้วนแล้ว

การรื้อตั้งกระดาน

เมื่อสลักกระดานแต่ละตั้งๆ สำเร็จครบถ้วนแล้ว จึงรื้อตั้งกระดานออก โดยปลดหมุดแต่ละตัว ด้วยการคลายปม ที่ปลายหมุด แล้วถอนหมุดขึ้นให้หมด จึงปลดกระดานที่สลักแล้ว ออกจากใบขับ นำไปใช้งานต่อไป

การตกแต่งงานสลักกระดาน

กระดานชนิดที่ใช้ในการสลักทำให้เป็นลวดลาย หรือ รูปภาพต่างๆ ส่วนมากมักเป็นกระดานสีทอง ดังนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มเติมสีสันให้แก่งานสลักกระดาน ให้สวยงามมีคุณค่าเสมอด้วย หรือทดแทนงานปิดทอง ประดับกระจกได้ แม้จะเป็นงานศิลปะอย่างกำมะลอก็ตาม จึงได้มีการนำกระดานสีต่างๆ มาใช้เป็นส่วนประกอบร่วมกับกระดานสีทอง โดยใช้กระดานสีรอง อยู่ข้างใต้ช่อง ที่เจาะเป็นลาย หรือพื้นลาย ที่ได้สลักทำเป็นลวดลายนั้น

งานสลักกระดาน เป็นงานศิลปกรรม ที่จัดอยู่ในจำพวกประณีตศิลป์ เป็นงานในหน้าที่ช่างสลัก ซึ่งเป็นช่างจำพวกหนึ่งในช่างสิบหมู่ มีงานสลักกระดานโดยประเพณีนิยมที่ได้สร้างทำขึ้นในโอกาส วาระ และการใช้สอย ต่างๆ ที่พียงยกมากล่าวให้ทราบ คือ

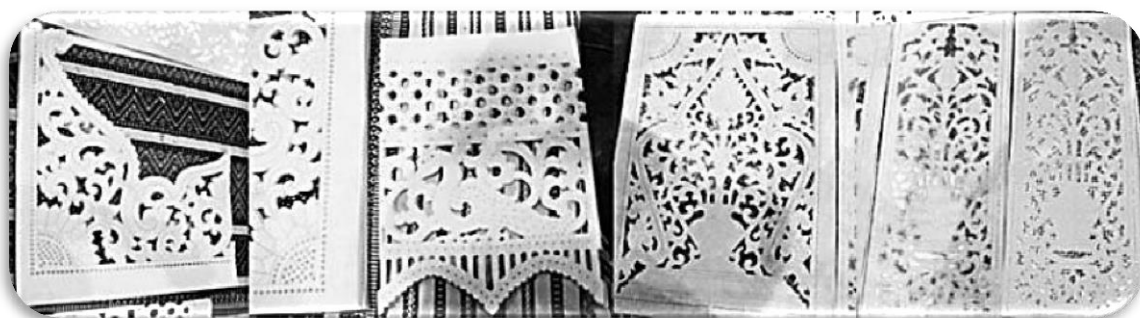
1. งานสลักกระดานประดับเครื่องแสดงอิสริยยศ ได้แก่ ฉัตรทองแผ่ลวด ฉัตรปฐู บังสุริย์ บังแทรก จามร

2. งานสลักกระดานประดับเครื่องอุปโภค ได้แก่ พานแว่นฟ้า พานพุ่มจี๋ผึ้ง ตะลุ่ม กระจาด เครื่องกัณฑ์เทศน์

3. งานสลักกระดานประดับเครื่องตกแต่ง ได้แก่ ม่าน ฉาก หน้าบันพลับพลา เพดานปรา

4. งานสลักกระดานประดับเครื่องศพ ได้แก่ ประดับลูกโกศ เมรุราชฎูร พระเมรุของหลวง จิตกาธาน เป็นต้น

การเรียนรู้งานสลักกระดาษ

กิจกรรมเรียนรู้เรื่องตาลโตนด

ข้อมูลเกี่ยวกับตาลโตนด

ตาล ตาลโตนด หรือโหนด ในภาษาใต้เป็นพันธุ์ไม้พุ่มปาล์มขนาดใหญ่ สกุล *Borassus* ในวงศ์ปาล์ม (*Arecaceae*) เป็นปาล์มที่แข็งแรงมากชนิดหนึ่งและเป็นปาล์มที่แยกเพศกันอยู่คนละต้น ต้นสูงถึง 40 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตร ลำต้นเป็นเสี้ยนสีดำแข็งแรงมาก แต่ได้กลางลำต้นอ่อน บริเวณโคนต้นจะมีรากเป็นกลุ่มใหญ่ ใบมีลักษณะเหมือนพัดขนาดใหญ่ กว้าง 1-1.5 เมตร มีก้านเป็นทางยาว 1-2 เมตร ขอบของทางก้านทั้งสองข้าง มีหนามเหมือนฟันเลื่อยสีดำแข็งแรงและคม โคนก้านแยกออกจากกันคล้ายคีมเหล็ก โอบหุ้มลำต้นไว้ ช่อดอกเพศผู้ใหญ่ รวมกันเป็นกลุ่มคล้ายนิ้วมือ เรียกว่านิ้วตาล แต่ละนิ้วยาวประมาณ 40 เซนติเมตร และสามารถวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ประมาณ 1.5-2 เซนติเมตร โคนกลุ่มช่อจะมีก้านช่อรวมและมีกาบแข็ง ๆ หลายกาบหุ้มโคนก้านช่ออีกทีหนึ่ง ช่อดอกเพศเมียก็คล้ายกับเพศผู้แต่นิ้วจะเป็นปุ่มปม ปุ่มปมนี้คือดอกที่ติดนิ้วตาล ดอกหนึ่งสามารถวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ประมาณ 2 เซนติเมตร และมีกาบแข็ง ๆ หุ้มแต่ละดอก กาบนี้จะเติบโตไปเป็นหัวจุกลูกตาลอีกทีหนึ่ง ผลกลมหรือรูปทรงกระบอกสั้น ๆ สามารถวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ประมาณ 15 เซนติเมตร ผลเป็นเส้นใยแข็งเป็นมัน มีสีเหลืองแกมดำคล้ำเป็นมันหุ้มห่อเนื้อเยื่อสีเหลืองไว้ภายในผลหนึ่ง ๆ จะมีเมล็ดใหญ่แข็ง 1-3 เมล็ด

ต้นตาล

ต้นตาลตัวผู้จะมีลักษณะที่แตกต่างจากต้นตาลตัวเมียเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้นตาลตัวผู้จะออกวงเป็นช่อ ไม่มีผล ภาษาชาวบ้านเรียกว่า “จั่น” ถ้าการเรียงของทางใบวนไปทางซ้ายมือจะเป็นตาลตัวผู้ ต้นตาลตัวผู้จะสังเกตจากใบและวง เพราะถือเป็นเอกลักษณ์ของต้นตาลตัวผู้อย่างชัดเจน ส่วนต้นตาลตัวเมียนั้นจะมีลักษณะการเรียงตัวของทางใบ ถ้ามีการเรียงตัววนไปทางขวามือจากบริเวณโคนไปสู่ยอด จะเป็นต้นตาลตัวเมีย แต่ที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ต้นตาลตัวเมียจะต่างจากต้นตาลตัวผู้ตรงที่ต้นตาลตัวเมียจะมีลูกเป็นช่อๆ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ทะลายตาล”

จังหวัดเพชรบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีต้นตาลมากที่สุดในประเทศไทย ต้นตาลจึงกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีคู่กับเขาวังหรือพระนครคีรี ปรากฏเป็นตราและธงประจำจังหวัดเพชรบุรีสืบมาจนถึงทุกวันนี้

ต้นตาลเมืองเพชรให้ผลผลิตน้ำตาลโดนดื่ที่ดีที่สุดมาตั้งแต่สมัยโบราณตราจนถึงปัจจุบัน จึงมีชื่อเสียงติดปากคนทั่วไปว่า “น้ำตาลเมืองเพชรบุรี” เพราะมีรสหวานหอมอร่อยมีรสชาติกลมกล่อมชวนรับประทาน จนเป็นที่มาของคำว่า “หวานเหมือนน้ำตาลเมืองเพชร” ดังนั้น ต้นตาลจึงนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรี โดยทั่วไปชาวชนบท ชาวไร่จะปลูกข้าวและทำตาลควบคู่กันไป ส่วนใหญ่จะนิยมปลูกต้นตาลไว้บริเวณคันนา ในตัวเมืองเพชรบุรีก็ปรากฏว่ามีการปลูกต้นตาลเช่นกัน บริเวณที่มีต้นตาลมากที่สุดของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ท้องทุ่งตำบลหนองไม้เหล็ก ตำบลโดนดหลาย ตำบลไร่ส้ม ตำบลโรงเข้ เป็นต้น และทุกท้องที่ในเขตอำเภอบ้านลาด เมื่อมองผ่านต้นตาล จะมองไม่เห็นท้องฟ้าอีกด้านหนึ่ง แต่ปัจจุบันเนื่องจากมีการทำนา 2 ครั้ง เป็นผลให้ต้นตาลปรับสภาพไม่ทัน เพราะพื้นที่มีน้ำมากเกินไป กลายเป็นที่มีน้ำท่วมขัง ต้นตาลไม่ได้พักตัวที่เรียกว่า “แตงตัว” ในที่สุดก็ต้องยืนต้นภายในเวลาไม่นานนัก เพราะระบบนิเวศเปลี่ยนจากเดิมไม่เป็นไปตามธรรมชาติ

ต้นตาลในจังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 2 พันธุ์ ได้แก่

1. ตาลบ้าน มีจำนวนเต้าตาลในแต่ละผล 1-4 เต้า แบ่งสายพันธุ์ย่อยได้อีก 3 พันธุ์ คือ

1.1 ตาลหม้อ มีผลขนาดใหญ่ ผิวดำคล้ำ

1.2 ตาลไข่ มีผลสีขาวเหลือง ผลขนาดเล็กกว่า แต่เต้าตาลใหญ่ขนาดใกล้เคียงกับตาลหม้อ (มีเนื้อหุ้มเต้าตาลบาง)

1.3 ตาลจาก มีผลในทะลายแน่นคล้ายทะลายจาก

2. ตาลป่า มีผลเล็กขนาดตาลไข่ มีผลเขียวคล้ำ มีเต้า 1-2 เต้า ลำต้นสีเขียวสด ก้านใบยาว (บางคนเรียกว่า ตาลก้านยาว) พบแถบเขาแด่น อำเภอบ้านลาด และในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ตาลป่ายังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก เพราะมักขึ้นอยู่ในป่า

ประโยชน์ของต้นตาล ต้นตาลเป็นต้นไม้คู่บ้านคู่เมืองเพชรบุรี ที่แข็งแรงยืนยง สามารถทนแล้งทนฝน และกระแสน้ำร้อนหนาวตามสภาพดินฟ้าอากาศได้เป็นอย่างดี ไม่ต้องบำรุงรักษามากนัก

นอกจากต้นตาลจะให้ประโยชน์ในการทำน้ำตาลโตนดแล้ว ส่วนต่าง ๆ ของต้นตาลยังประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อีกเช่น

ลูกตาล

ตาลตัวเมียจะมีลูกตาล ต้องตัดเมื่อยังไม่สุก เพื่อให้ได้เต้าตาลหรือลอนตาลในลูกตาลหรือผลตาล 1 ผล จะมีเต้าตาลประมาณ 2-3 เต้า ภายในเต้าตาลอ่อนนี้มีน้ำขังอยู่ รับประทานได้ทันที หรือนำมาหั่นบางๆ ใส่น้ำแข็งใส โรยน้ำหวาน และนมข้น นมสด บางครั้งก็นำไปต้มในน้ำเชื่อม เรียกว่าลูกตาลลอยแก้ว

ตาลโตนดเป็นพืชเพศเดี่ยว คือตาลต้นผู้และตาลต้นเมีย ไม่ได้เป็นต้นเดียวกัน สามารถแยกเพศกันออกได้อย่างชัดเจน ตาลต้นผู้จะมีวงงอกออกมาแล้วเหี่ยวแห้งไปเมื่อแก่ ส่วนตาลต้นเมียจะมีลูกที่นำมารับประทานได้ ตั้งตาลต้นผู้และตาลต้นเมียสามารถให้ผลผลิตน้ำตาลโตนดได้

ตาลต้นผู้และตาลต้นเมีย

จาวตาล

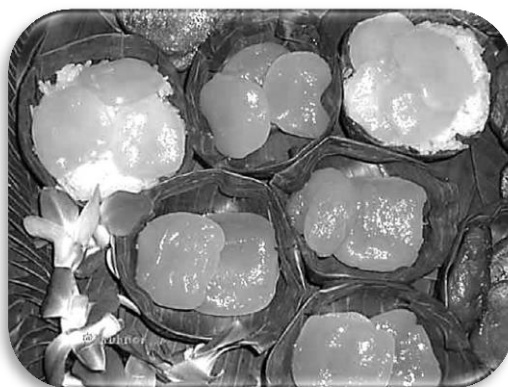
เกิดจากผลแก่จัดของต้นตาลตัวเมีย เมื่อผลหล่นลงมา ชาวบ้านจะเก็บรวบรวมกองไว้ ต่อมา เมล็ดตาล (จากผลตาล) จะแทงส่วนที่คล้ายรากงอกออกมาลงสู่พื้นดินเรียกว่า “งอกตาล” ส่วนปลายของงอกตาลมีคัพพะ ที่จะกลายเป็นต้นอ่อนของต้นตาล ซึ่งจะเจริญเติบโตขึ้นและค่อย ๆ แทะยอดขึ้นมาตามงอกตาล จนโผล่พื้นดินขึ้นมาและเจริญเติบโตเป็นต้นตาลต่อไป “งอกตาล” นั้นไม่ใช่ราก มันหน้าที่ส่งคัพพะลงไปในดินและต่อมาทำหน้าที่เป็นหลอกหุ้มยอดอ่อน แล้วก็เปื่อยสลายไปภายในเวลาไม่นานนัก ส่วนรากที่แท้จริงจะออกจากฐานต้นอ่อนที่เจริญมาจากส่วนปลายของ “งอกตาล” อีกทีหนึ่ง ต้นอ่อนของตาลมีลักษณะและขนาดพอๆกับหอมแดงขนาดใหญ่ รากก็ออกมาแบบเดียวกับรากหัวหอม ต้นอ่อนของตาลเกิดอยู่ลึกกลงไปในดินหลายสิบเซนติเมตร จึงมักไม่มีใครเห็น กล่าวได้ว่า การงอกของเมล็ดตาลนั้นพิสดารมาก ๆ

จาวตาลนิยมนำไปเชื่อมรับประทานเป็นของหวาน แต่ต้องใช้ความชำนาญผ่าเอาเปลือกแข็งชั้นนอก ซึ่งเปรียบเสมือนกะลามะพร้าวออกก่อน จากนั้นจะต้องผ่าเอาเปลือกชั้นรอง คือ ส่วนที่เป็นน้ำเพื่อขัดผิวนอกด้วยใบไผ่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าใบซอ เพื่อให้เมือกหรือโคลหมดไปจนขาวสะอาด เมื่อสะเด็ดน้ำแล้ว นำลงกระทะทองเหลืองเชื่อมกับน้ำตาลทรายต่อไปก็จะได้ “จาวตาลเชื่อม” หรือ “ลูกตาลเชื่อม”

การเชื่อมจาวตาลนิยมนำเป็น 2 แบบ คือเชื่อมเปียก จาวตาลจะฉ่ำน้ำตาล หรือเชื่อมแห้ง จาวตาลจะมีเกร็ดน้ำตาลจับแข็ง ซึ่งสะดวกต่อการบรรจุในภาชนะและเก็บได้นาน

ถ้านำจาวตาลไปเชื่อมรับประทานพร้อมกับข้าวเหนียวมูนน้ำกะทิ เติมน้ำตาลทราย เกลือป่น และมะพร้าวขูด จะได้นมอร่อยอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า ข้าวเหนียวโดนด ข้าวเหนียวหน้าโดนด หรือข้าวเหนียวลูกตาล

นอกจากนี้ เมื่อนำลูกตาลสุกมายีเนื้อสีเหลืองแล้วผสมกับแป้งข้าวเจ้า ตั้งตากแดดไว้สักครู่ใหญ่ เติมน้ำตาลพอควร แล้วนำมาใส่ห่อใบตองหรือกระทง นำไปนึ่งให้สุกในลังถึง หรือหม้อหวด ก็จะได้ขนมเนื้อนุ่มคล้ายขนมเค้ก เรียกว่า “ขนมตาล” นับเป็นขนมอีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน โดยไม่ต้องใช้ผงแป้งฟูแต่อย่างใด

ผลตาลหรือลูกตาลที่ยังไม่แก่จัด ถ้านำเอาส่วนของหัวตาลมาปอกฟิวนอกออก แล้วหันออกเป็นชิ้นบางๆก็จะได้หัวตาลอ่อนไปปรุงเป็น “แกงคั่วหัวตาล” นับเป็นอาหารที่มีรสอร่อยกลมกล่อม แกงหัวตาลจะทำคล้ายแกงคั่ว มีส่วนผสมของกะทิ กระชาย ปลาอย่าง ปลากระบอก หรือกุ้งสด แต่ส่วนใหญ่แกงหัวตาลของชาวเพชรบุรี นิยมใช้น้ำอย่างหรือน้ำเค็มหั่นบาง ๆ ผสมลงไปพร้อมกันได้ ใบส้มซ่าแทนใบมะกรูด หรืออาจใช้หอยขมมาแกะเนื้อใส่ผสมลงไปด้วย

หัวตาล นิยมนำไปลอยน้ำตาลใส โดยตัดเฉพาะส่วนหัวลูกตาลที่ค่อนข้างอ่อนรื้อกับเส้นตอกเป็นพวง ประมาณพวงละ 7-10 หัว แล้วนำไปลอยน้ำตาลใสที่กำลังเคี่ยวเดือดพล่านอยู่ในกระทะ เมื่อสุกดีแล้วจึงนำขึ้นเอาไปรับประทานได้

ฟิวนอกของลูกตาล เมื่อเอามีดปาดออก ชาวบ้านเรียกว่า “พลอมออก” นิยมนำไปเป็นอาหารสำหรับวัว มีกลิ่นหอมและรสออกหวานเล็กน้อย

เมล็ด

เมล็ดตาลสุก ถ้านำไปล้างและฟอกให้สะอาดแล้วนำไปตากแห้ง จะมีลักษณะฟูพองละเอียดสวยงาม คล้ายขนสัตว์ นิยมนำไปเป็นของเล่นสำหรับเด็ก โดยใช้หวี หรือแปรงจัดรูปทรงได้หลายแบบ สมมติว่าคล้ายช่างทำผม หรือตัดข้อมให้เป็นสีต่าง ๆ นับเป็นของเล่นของเด็กผู้หญิงอีกอย่างหนึ่ง

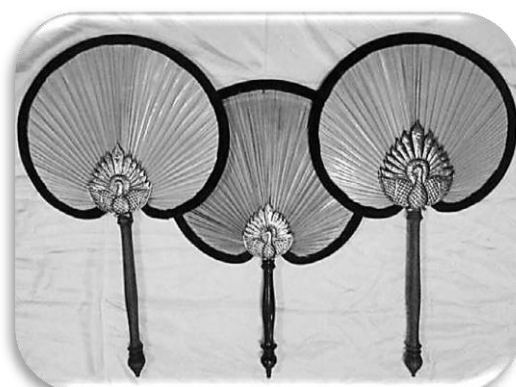
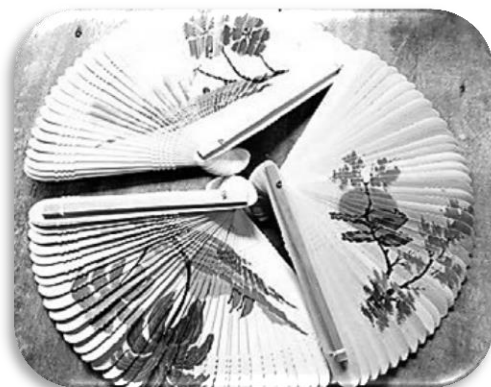
เปลือกแข็ง คือส่วนที่เป็นกะลา หลังจากที่เราเอาจาวตาลออกแล้ว นิยมนำไปทำเชื้อเพลิง เมื่อนำไปเผาเตาเผาจะได้ถ่านสีดำ ที่มีเปอร์เซ็นต์ของคาร์บอนสูง ปัจจุบัน มีผู้รับซื้อถ่านที่ผลิตได้จากเปลือกแข็งของลูกตาลจำนวนมาก เพื่อเป็นสินค้าส่งออก นอกจากนี้ยังใช้เป็นส่วนประกอบของยาแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และลดกรดในกระเพาะอีกด้วย

ในส่วนที่เป็นกะลานั้น หากเลือกลูกที่สวยงามมาผ่าครึ่งเป็นสองฝา นำมาขัด เช็ด ถู ผิวนอก ให้สะอาดเกลี้ยงเกลาจนขึ้นเงา เชะขอบด้านในของฝาหนึ่งกับขอบนอกของอีกฝาหนึ่ง แล้วแต่งขอบ ด้านนอกและด้านในให้สวมปิดเข้ากันได้สนิท ก็ใช้แทนตลับหรือกล่องสำหรับเก็บสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น กระจุก เข็ม ไขวจาก เส้นยาสูบ

ใบ

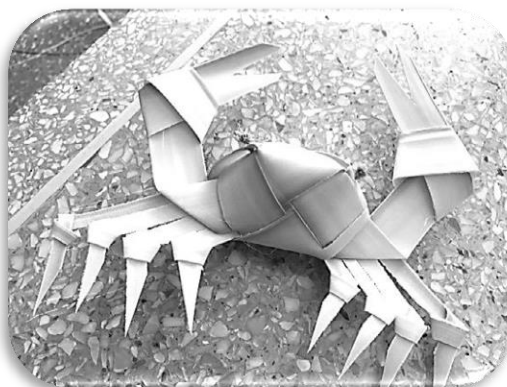

ใบตาล และทางตาล สามารถนำมาทำพัด โดยการตัดเจียนแล้วเย็บริมขอบให้เข้ารูปหรืออาจ ถัดเลือกใบตาลอ่อนแล้วรีดให้เรียบ นำมาจักเป็นใบ ๆ แล้วเย็บเป็นพัดใบตาลแบบพับก็ได้ ซึ่งเหมาะที่จะพกติดตัวไปได้ พัดแบบนี้อาจผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นของขวัญที่ระลึก โดยมีการตกแต่งสีสันให้สวยงาม แต่ในอดีตผู้ที่ใช้ใบตาลในการทำพัดคือ พระ เนื่องจากพระใช้ใบตาลมาทำ ตาลปัตร ที่มาของชื่อคือ ตาล บวกกับอาการพัดหรือปัด จึงกลายเป็นตาลปัตร

นอกจากนี้ใบตาลอ่อนยังสามารถนำมาจักสานทำเป็นรูปสัตว์ต่างๆ สำหรับแขวนให้เด็กดูเล่น ได้อีกหลากหลายชนิด เช่น ปลาตะเพียน กุ้ง ตั๊กแตน ชลูด หรือทำเป็นรูปสัตว์ไว้ไล่จิ้งจอกแบบลือเกวียน ให้เด็ก ๆ ลากเล่น หรือนำมาจักเป็นเส้นตอก ถ้าใช้เส้นใหญ่จักสานขึ้นเป็นรูปกระเช้า ถ้าใช้ดอกเส้น เล็ก นิยมสานเป็นกระเป๋าสตางค์

หากตัดใบตาลเป็นท่อนสั้น ๆ สามารถใช้แทนช้อนชักราวเพื่อตักขนมและอาหาร โดยเฉพาะข้างกระทงที่เคยขายดิบนรไฟ นิยมใช้ช้อนใบตาลก่อนที่จะมาใช้ช้อนพลาสติกดังเช่นปัจจุบัน ส่วนใบตาลขนาดใหญ่ นิยมนำมาผ่าซีกแล้วหักงอผูกกับส่วนที่เป็นก้านเรียกว่า “หักคอม้า” นำไปมุงหลังคา ทำปะรำมุงกระท่อมหรือโรงนา มีอายุการใช้งานประมาณ 2-3 ปี ใบตาลใช้ประโยชน์ทางศาสนามาช้านาน ดังที่พบในบันทึกของหลวงจีนฟาเหียน ซึ่งเดินทางไปศึกษาพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย ได้ใช้ใบตาลจารึกอักษรข้อความต่าง ๆ แทนการใช้กระดาษ

ทางตาล

ทางตาลเป็นส่วนของก้านของใบตาล สามารถลอกผิวนอกส่วนที่อยู่ด้านบนเรียกว่า “หน้าตาล” มาพันเป็นเชือกสำหรับผูกวัว ล่ามวัว แม้จะใช้ได้ไม่ทนทานเท่าเชือกที่ทำจากต้นปอหรือต้นเส้ง แต่เหมาะกับการใช้งานที่ต้องตากแดดตากฝนเพราะมีความชุ่มน้ำ ซึ่งหากใช้เชือกที่ทำจากวัสดุอื่นก็จะเปื่อยยุ่ยเร็ว ส่วนทางตาลตอนโคน ซึ่งอยู่ติดกับต้นตาลนั้น มีจำนวน 2 แฉก เมื่อทางตาลแก่จัด จนใบแห้งจะร่วงหล่นลงมาเอง ชาวบ้านเรียกส่วนโคนนี้ว่า “ขาตาล” มีลักษณะบางและแบน จึงเหมาะกับการนำมาดัดใช้เป็นคราด หากต่อด้ามหรือทำเป็นกาบก็จะเรียกว่า “กาบตาล” สำหรับกอบสิ่งของที่เปื้อนกอง เช่น ใช้กอบมูลวัว กอบจี๋เถ้า กอบเมล็ดข้าว เป็นต้น